

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2011. május 24.)

a Francia Köztársaság által a Crédit Mutuel javára nyújtott, C 88/97. számú állami támogatásról

(az értesítés a C(2011) 3436. számú dokumentummal történt)

(Csak a francia nyelvű szöveg hiteles)

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2011/747/EU)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután az említett cikknek megfelelően felkérte az érdekelt feleket észrevételeik megtételére ⁽¹⁾, és tekintettel ezen észrevételekre,

mivel:

1. ELJÁRÁS

(1) 1991. január 25-én a Francia Bankszövetség (Association française des banques; a továbbiakban: AFB), a Chambre syndicale des banques populaires és a Crédit Agricole panaszt emeltek, amelyben azt állították, hogy Franciaország állami támogatást nyújtott a Crédit Mutuel javára.

(2) A Livret bleu-vel kapcsolatban a Bizottság 1991. május 27-i levelében kért először tájékoztatást.

(3) A Bizottság 1998. február 6-i levelében tájékoztatta a francia hatóságokat az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében (az EUMSZ jelenlegi 108. cikkének (2) bekezdésében) előírt eljárásnak a „Livret bleu” ⁽²⁾ megtakarítási konstrukcióban foglalt lehetséges támogatási intézkedések tekintetében történő megindítására vonatkozó határozatáról.

(4) A francia hatóságok 1998. április 8-án válaszoltak a Bizottság által az eljárás megindításáról szóló határozatban feltett kérdésekre.

(5) A Crédit Mutuel 1998. június 18-án levelet küldött a Bizottságnak, amelyben az eljárás megindításáról szóló határozatban említett intézkedések állami támogatással történő minősítésének elvetésére irányuló érveket, valamint a Livret bleu-höz kapcsolódó analitikus könyvelési dokumentációt nyújtott be. Számos érdekelt fél is eljuttatta észrevételeit a Bizottságnak (lásd a 3. és a 4. szakaszt, valamint a (48)–(59) preambulumbekendést), amely azokat 1998. szeptember 3-án továbbította a francia hatóságoknak.

(6) A panaszosok 1999. október 29-i, 2000. május 16-i, 2000. október 16-i és 2001. január 19-i levelükben négy kiegészítő feljegyzést intéztek a Bizottsághoz, amelyeket ez utóbbi 2000. február 21-én és 2000. november 3-án továbbított a francia hatóságoknak.

(7) A Bizottság 2001. február 5-én továbbította a francia hatóságoknak az AFB-től kapott dokumentumokat.

(8) 1998 novemberétől 1999 decemberéig – a Bizottság kérésére – egy tanácsadó ⁽³⁾ (a továbbiakban: a Bizottság tanácsadója) ellenőrizte a Livret bleu analitikus könyvelését. A tanácsadói jelentést 2000. január 10-én benyújtották átvizsgálásra a francia hatóságoknak és a Crédit Mutuelnek. Erről a jelentésről 2000. február 7-én szakmai egyeztető értekezletre került sor a bizottsági szolgálatok, az őket segítő tanácsadó, a francia hatóságok és a Crédit Mutuel között.

(9) A bizottsági szolgálatok 1999. szeptember 14-i levelükben arra kérték a francia hatóságokat, hogy határozzák meg a Crédit Mutuel által ellátott általános érdekű feladatokat. A bizottsági szolgálatok 2000. február 21-én, 2000. november 3-án és 2001. február 5-én – a panaszosok által a Livret bleu esetleges „költségek alatti eladás hatására” vonatkozóan az aktához csatolt (lásd a 7.2.3. alszakaszt, valamint a (110)–(118) preambulumbekendést) – különböző dokumentumokat ⁽⁴⁾ továbbítottak észrevételezésre a francia hatóságoknak. A francia hatóságok 2001. február 1-jén nyújtották be észrevételeiket.

⁽¹⁾ HL C 146., 1998.5.12., 6. o.; HL C 210., 2006.9.1., 12. o.

⁽²⁾ Ez a szóban forgó betétkönyv kereskedelmi megnevezése, amelyet 2008. december 31-ig a Code monétaire et financier (monetáris és pénzügyi törvény) L221. cikke „a Crédit Mutuel különleges betétszámlája” néven említett.

⁽³⁾ Littlejohn Frazer, a független hites könyvvizsgáló (chartered accountant), valamint az őt segítő két francia könyvszakértő társaság, az Auditec és a Scacchi.

⁽⁴⁾ Többek között a Michel Glais közgazdaságtan-professzor vezette „Concurrence et Stratégie” tanácsadó társaság két statisztikai tanulmányát.

- (10) 2000. április 11-én az Európai Unió Bankszövetsége (Fédération bancaire de l'Union européenne; FBE) a francia állam által – a Livret bleu kizárólagos forgalmazása formájában – a Crédit Mutuel javára nyújtott támogatással kapcsolatos panaszt emelt a Bizottságnál.
- (11) 2000 májusában a Confédération nationale du Crédit Mutuel azzal a feladattal bízta meg az Arthur Andersen könyvvizsgáló társaságot, hogy vizsgálja felül a Crédit Mutuel analitikus könyvelési munkamódszereit és készítse el a Livret bleu eredménykimutatását. Ez a feladat 2000 szeptemberében zárult le a Livret bleu eredménykimutatására vonatkozó részletes jelentés átadásával, amely jelentés a Livret bleu adózás előtti veszteségét 498 millió FRF-ra becsülte. Ez a következtetés „korrekciós tényezők” figyelembevételén alapult. Erről a jelentésről a Bizottság és a Crédit Mutuel 2001. február 2-án tartott értekezletet. A Bizottság észrevételeit követően a Crédit Mutuel arra kérte az Arthur Andersent, hogy továbbítsa „az IARD-tevékenység⁽⁵⁾ (a Crédit Mutuel kárbiztosítási tevékenysége) túlzott súlyozásának korrigálása” elnevezésű – többek között a bizottsági szolgálatok által bírált – alkalmazott módszert megindokoló, 2001. február 8-i feljegyzést.
- (12) 2001 áprilisában a Bizottság azt kérte tanácsadójától, hogy azonosítsa a saját és az Arthur Andersen jelentése közötti eltéréseket, és határozza meg azokat az adat-, illetve módszertani módosításokat, amelyeket adott esetben be lehetne építeni a korábbi jelentésébe. A Bizottság tanácsadója 2001. július 23-án újabb zárójelentést nyújtott be. A jelentés a Livret bleu analitikus könyvelésének eredményét 1,074 milliárd FRF (163,7 millió EUR) halmozott, nem tőkésített nyereségre becsüli. Ezt a jelentést még aznap továbbították a francia hatóságoknak. A Bizottság, a francia hatóságok, a Crédit Mutuel és az Arthur Andersen 2001. július 26-i értekezletén a Crédit Mutuel és az Arthur Andersen kifejezésre juttatta, hogy nem ért egyet a Bizottság tanácsadójának végkövetkeztetéseivel. Az Arthur Andersen fenntartotta a francia hatóságok 2001. szeptember 15-i feljegyzésének mellékleteként eljuttatott, 2001. szeptember 13-i dokumentumban foglalt korábbi következtetéseit. A francia hatóságok 2001. október 26-án újabb feljegyzést küldtek a Bizottságnak a Livret bleu közösségi versenyjog fényében történő jogi elemzésére vonatkozóan, továbbá megküldték a közfeladat költségeire vonatkozó, 2002. január 7-i feljegyzést, amely új információ hozzáadása nélkül sorolja fel a Crédit Mutuel által már benyújtott számadatokat.
- (13) A francia hatóságok által a Bizottságnak 2001. október 26-án megküldött feljegyzés kifejtette, hogy szerintük i. a „Livret bleu”-rendszer miért nem minősül támogatásnak; ii. amennyiben a Bizottság továbbra is támogatásnak minősíti, csakis létező támogatásról lehetne szó; és iii. mindenesetre a belső piaccal összeegyeztethető támogatás lenne.
- (14) A Bizottság a 2002. január 15-i határozattal⁽⁶⁾ (a továbbiakban: a megsemmisített határozat) a Francia Köztársaság által a Crédit Mutuel javára nyújtott állami támogatást a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította.
- (15) A 2002. január 15-i határozatot a Törvényszék 2005. január 18-i ítélete⁽⁷⁾ megsemmisítette.
- (16) A Bizottság nem fellebbezett a Törvényszék ítélete ellen. Az EUMSZ 266. cikke (1) bekezdésének megfelelően a Bizottság köteles megtenni a szóban forgó ítéletben foglalt teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. Állami támogatások kapcsán ez azt jelenti, hogy a határozat megsemmisítését követően az eljárás visszakerül a hivatalos vizsgálati szakaszba.
- (17) A Bizottság a 2006. június 7-i határozatával⁽⁸⁾ (a továbbiakban: az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat) kiterjesztette a hivatalos vizsgálati eljárást, és egyértelműen meghatározta egy esetleges támogatásra vonatkozó értékelésének tárgyát.
- (18) Franciaország a 2006. szeptember 1-jei és 2006. szeptember 7-i levelében közölte a Bizottsággal az eljárás kiterjesztéséről szóló határozattal kapcsolatos észrevételeit.
- (19) 2006. szeptember 19-én az Európai Bizottsághoz panasz érkezett az Association des Victimes du Crédit Mutuel (a Crédit Mutuel Áldozatainak Szövetsége) elnevezésű szervezettől.
- (20) A Bizottság egy 2006. október 13-i levélben kapta meg a Crédit Mutuel észrevételeit.
- (21) A Bizottság a Crédit Mutuel észrevételeit 2006. október 31-i levelében továbbította a francia hatóságoknak.

⁽⁵⁾ IARD: tűz, balesetek, egyéb kockázatok (Incendie, Accidents, Risques Divers).

⁽⁶⁾ A Bizottság 2003/216/EK határozata (2002. január 15.) a Francia Köztársaság által a Crédit Mutuel számára nyújtott állami támogatásról (HL L 88., 2003.4.4., 39. o.).

⁽⁷⁾ A T-93/02. sz., *Confédération nationale du Crédit Mutuel kontra Bizottság* ügyben 2005. január 18-án hozott ítélet (EBHT 2005., II-143. o.).

⁽⁸⁾ A Bizottság C88/97 határozata (2006. június 7.) – Crédit Mutuel (Livret bleu) – Felhívás észrevételek benyújtására az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése értelmében (HL C 210., 2006.9.1., 12. o.).

- (22) A Bizottság 2006. szeptember 22-i és 2006. november 28-i, kiegészítő tájékoztatás iránti kérelmét követően Franciaország 2006. november 8-án és 2007. február 28-án nyújtott be kiegészítő észrevételeket.
- (23) A Bizottság 2006. december 19-én találkozott a francia hatóságokkal és 2007. január 15-én a Crédit Mutuellel.
- (24) 2007. május 10-én a Bizottság az EK-Szerződés 86. cikkének (3) bekezdése (az EUMSZ jelenlegi 106. cikkének (3) bekezdése) alapján, az EK-Szerződés 43. és 49. cikkével (az EUMSZ jelenlegi 49. és 56. cikkével) összefüggésben határozatot fogadott el, amelynek értelmében Franciaországnak meg kellett szüntetnie azokat a különleges jogokat⁽⁹⁾, amelyeket a Crédit Mutuel, a Caisse d'Épargne és a Banque Populaire részére a Livret bleu (a Crédit Mutuel esetében) és a Livret A (a Caisse d'Épargne és a La Poste esetében) forgalmazása tekintetében biztosított⁽¹⁰⁾.
- (25) Mivel Franciaország nem szüntette meg a Livret A és a Livret bleu különleges forgalmazási jogát a 2007. május 10-i határozatban előírt 9 hónapos határidőn belül, a Bizottság megindította az EK-Szerződés 226. cikkében (az EUMSZ jelenlegi 258. cikkében) előírt jogsértési eljárást azzal, hogy 2008. június 5-én felszólító levelet intézett Franciaországhoz a határozat betartásának elmulasztása miatt.
- (26) 2009. szeptember 19-én a Bizottság új információkat kért Franciaországtól, amely 2009. október 13-án válaszolt.
- (27) A Bizottság 2009. október 8-án megszüntette a jogsértési eljárást, mivel Franciaország – a Livret A és a Livret bleu forgalmazásának liberalizálását jelentő 2009. január 1-jei reform elfogadásával⁽¹¹⁾ – eleget tett a szóban forgó betétkönyvek forgalmazásának megszüntetésére vonatkozó kötelezettségének⁽¹²⁾.
- (28) 2010 folyamán a Bizottság több kérdést tett fel a Crédit Mutuelnek elektronikus levelek útján, amelyekre ez utóbbi szintén elektronikus levelekben válaszolt.

⁽⁹⁾ A Crédit Mutuel a Livret bleu forgalmazásának kizárólagos jogosultja. Ezt a jogot azonban a 2007. május 10-i határozat – a Livret bleu és a Livret A csaknem azonos jellege miatt – különleges jognak minősítette.

⁽¹⁰⁾ A 2007. május 10-i C(2007) 2110 határozat, amely az Európai Bizottság honlapján, a következő oldalon érhető el: http://ec.europa.eu/competition/liberalisation/livret_a_en.pdf

⁽¹¹⁾ Lásd a (41) preambulumbekendést.

⁽¹²⁾ Lásd a Bizottság honlapján a következő oldalon hozzáférhető, 2009. október 8-i bizottsági sajtóközleményt: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1482&format=HTML&aged=1&language=FR&guiLanguage=en>

- (29) Ez a határozat az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet⁽¹³⁾ 13. cikkének megfelelően lezárja a „Livret bleu” konstrukcióban rejlő lehetséges támogatási elemekkel kapcsolatos eljárást.

2. A „LIVRET BLEU” KONSTRUKCIÓ ISMERTETÉSE

2.1. A Crédit Mutuel bemutatása

- (30) A Crédit Mutuel változó alaptőkéjű, szövetkezeti jogállással rendelkező pénztárak országos hálózatából álló decentralizált bank- és biztosítási csoport. A Crédit Mutuelre az együttműködés alapelveit meghatározó, 1947. szeptember 10-i törvény irányadó. Szerveződése háromszintű: helyi, regionális és országos.
- (31) A Crédit Mutuel csoportnak – a csoport két cégneve alatt (Crédit Mutuel és Crédit Industriel et Commercial [a továbbiakban: CIC]) – közel 6 000 értékesítési pontja és több mint 72 000 munkavállalója van. A Crédit Mutuel helyi pénztárai a Confédération nationale du Crédit Mutuel – a hálózat központi szerve – 18 regionális tagszövetségéhez tartoznak. A CIC hat regionális bankot, valamint szakosodott leányvállalatokat tömörít Franciaországban és nemzetközi szinten egyaránt.
- (32) A Crédit Mutuel másrészt globális politikát követő, egyetlen igazgatósággal rendelkező csoport. A csoport belső pénzügyi szolidaritást tart fenn az országos szövetség szintjén, amely biztosítja a regionális tagszövetségek likviditását. A csoport versenyjogi szempontból egyetlen vállalkozás jellemzőit mutatja, ugyanis központi szinten egyetlen döntéshozatali központtal rendelkezik.

2.2. A Livret bleu bemutatása

- (33) A Livret bleu az állam által szabályozott, kizárólag a Crédit Mutuel által forgalmazott takarékosági termék volt.
- (34) Ezt a terméket az 1975. évi pótköltségvetési törvény⁽¹⁴⁾ értelmében részlegesen kivonták az adókörből. A betétesek részére a betétösszegekre fizetett kamatokat kétharmad részben adómentessé tették. Az állam a betétesek számára oly módon határozta meg a Livret bleu bruttó kamatlábát, hogy az adó levonása után⁽¹⁵⁾ a nettó kamatláb megegyezzen a teljes egészében adómentes Livret A-éval.

⁽¹³⁾ HL L 83., 1999.3.27., 1. o.

⁽¹⁴⁾ Az 1975-re vonatkozó pótköltségvetésről szóló, 1975. december 27-i 75-1242. számú törvény 9. cikke (JÖRF, 1975.12.28.).

⁽¹⁵⁾ A mentesítő forrásadó levonására vonatkozó, a Crédit Mutuel által a betétes javára alkalmazott kötelező rendszerben.

- (35) Az állam a Livret bleu kamatlábát az inflációt meghaladó szinten, a pénzüchoz indexálva állapította meg. A Livret bleu legutolsó nettó kamatlába, még e takarékosági termék 2009. január 1-jei reformmal bekövetkezett megszüntetése előtt (lásd a 41 preambulumbekendést) 4 % volt⁽¹⁶⁾. A betétesek által a Livret bleu betétkönyvükre maximálisan befizethető összeg 15 300 EUR volt. A Livret bleu állománya az 1991-es 13 milliárd EUR-ról (85 milliárd FRF-ról) 2008-ban 22 milliárd EUR-ra emelkedett.
- (36) A Livret bleu jellemzői – a pénzeszközök azonnali rendelkezésre bocsátása, a 15 EUR-tól engedélyezett befizetések, a költségmentesség (többek között megnyitáskor) stb. – magas likviditást eredményeztek. Ezenkívül a Livret bleu-t automatikusan meg lehetett terhelni az Államkincstár vagy közüzemi vállalkozások – például az EDF vagy a France Télécom – javára. A Livret bleu – magán-személyeknek szánt takarékosági termék – tehát bizonyos szempontból folyószámlához hasonlított.
- (37) A Livret bleu révén gyűjtött források felhasználásához kapcsolódó kötelezettségek idővel változtak.
- (38) A Crédit Mutuel először is köteles volt a források 50 %-át (1983-tól a források⁽¹⁷⁾ 65 %-át és az új betétösszegek 80 %-át) úgynevezett „közérdekű” felhasználásra (különösen helyi önkormányzatok és más köztestületek finanszírozására) fordítani, a fennmaradó résszel a bank szabadon rendelkezett (a továbbiakban: szabad felhasználású állományok).
- (39) Ezt a rendszert az 1991. szeptember 27-i rendelet⁽¹⁸⁾ mélyrehatóan megreformálta – azáltal, hogy a Livret bleu-t a Livret A rendszeréhez igazította. E rendelet hatálybalépésétől kezdődően ugyanis az új állományt⁽¹⁹⁾ teljes egészében központosították a Caisse des Dépôts et Consignations elnevezésű pénztárnál (a továbbiakban: CDC), amely ellentételezéseként közvetítői jutalékot fizetett a Crédit Mutuelnek. Ezt a jutalékot, amelyet eredetileg a Livret bleu CDC-hez átkönyvelt állományának 1,3 %-ában állapítottak meg, 2005. január 1-jén 1,2 %-ra, majd 2005. november 1-jén 1,1 %-ra csökkentették. A CDC a Crédit Mutuel által gyűjtött forrásokat elsősorban a szociális lakhatás finanszírozására használja fel.
- (40) Ezenkívül a rendszer említett mélyreható reformja a meglévő állomány fokozatos reallokációjában nyilvánult meg⁽²⁰⁾. Az 1991. szeptember 27-i rendelet hatálybalépésétől 1999 első félévének végéig a „közérdekű felhasználások” és a meglévő „szabad felhasználások” részesedése mindaddig csökkent, amíg a teljes állományt át nem könyvelték a CDC-hez.

Milliárd FRF-ban és %-ban)	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Átlagos éves állomány	85,5	83	80,2	83,4	88,7	91,5	92,7	98,1	98,7
A CDC-nél központosított felhasználások	1 %	7 %	12 %	24 %	39 %	46 %	51 %	69 %	100 %
Közérdekű felhasználások	67 %	54 %	46 %	35 %	27 %	20 %	15 %	10 %	0 %
Szabad felhasználások	32 %	39 %	42 %	41 %	35 %	34 %	34 %	21 %	0 %

Forrás: Littlejohn Fraser

- (41) 2009. január 1-jén hatályba lépett a Livret A és a Livret bleu reformja, amely minden bank számára lehetővé tette a Livret A forgalmazását, és amely megszüntette a Livret A és a Livret bleu közötti különbségtételt. 2009. január 1-je óta a Crédit Mutuel „Livret bleu” konstrukciója nem más, mint egy más néven forgalmazott Livret A. A Livret bleu, és következésképp a Crédit Mutuel kizárólagos forgalmazási joga ezen a napon megszűnt.

2.3. Az eljárás megindításához/kiterjesztéséhez vezető okok ismertetése

- (42) Ahogyan azt az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat⁽²¹⁾ kifejti, a Bizottság lehetségesnek ítélte, hogy Franciaország a közvetítői jutalék révén támogatást nyújtott a Crédit Mutuelnek.

⁽¹⁶⁾ Ez a kamatláb a megsemmisített határozat időpontjában 3 % volt, lásd a 6. lábjegyzetet. A Livret A adómentes kamatlába 2011. február 1-jén 2 %.

⁽¹⁷⁾ „A Crédit Mutuel közérdekű felhasználási kötelezettségének összege” című, 1983. október 31-i rendelet (JORF, 1983.11.9., 3278. o.).

⁽¹⁸⁾ A Crédit Mutuel közérdekű felhasználásainak meghatározásáról szóló, 1991. szeptember 27-i rendelet (JORF 275, 1991.11.26., 15383. o.).

⁽¹⁹⁾ Eközben a meglévő állományt fokozatosan átutalták a CDC-nek; lásd a (40) preambulumbekendést.

⁽²⁰⁾ Szemben az új állománnyal, amelyet az 1991. szeptember 27-i rendelet hatálybalépésétől kezdődően teljes egészében a CDC-nél központosítottak; lásd a (39) preambulumbekendést.

⁽²¹⁾ Lásd a (36) és az (50) preambulumbekendést.

- (43) A Bíróság *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlatából következik, hogy a közszolgáltatással járó ellentételezés nem minősül az EUMSZ 107. cikke szerinti állami támogatásnak, ha eleget tesz a 2003. július 24-i *Altmark*-ítéletben ⁽²²⁾ említett, bizonyos kumulatív feltételeknek.
- (44) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában úgy ítélte meg, hogy az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat negyedik feltétele nem feltétlenül teljesül, amennyiben a szociális bérlakásokra szánt betétgyűjtési közfeladatot nem a közbeszerzési eljárás útján kiválasztott legjobb ajánlattevőnek, hanem közvetlenül a Crédit Mutuellel folytatott tárgyalás útján ítélték oda, ami eleve nem biztosít semmiféle garanciát arra, hogy a Crédit Mutuelnek nyújtott díjazás nem magasabb egy jól vezetett vállalkozás által kért szintnél. Ezenkívül úgy ítélte meg, hogy a francia hatóságok nem bizonyították be, hogy az ellentételezés szintjét egy bankszektorbeli átlagos, jól vezetett vállalkozás költségeire hivatkozva határozták meg. Annak megállapításához, hogy az ellentételezés szintjét az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat értelmében vett, jól vezetett vállalkozás költségeinek elemzése alapján határozták-e meg, ugyanis nem elegendő, hogy a francia hatóságok hangsúlyozták, hogy a Crédit Mutuel jól vezetett vállalkozás.
- (45) A Bizottság szerint a közvetítői jutalék olyan, a Bizottságnak be nem jelentett állami forrás volt, amely versenytorzító és a tagállamok közötti kereskedelmet érintő szelektív előnyt képezhet. A közvetítői jutalék következőképp tartalmazhatott jogellenes támogatási elemeket.
- (46) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában lehetségesnek tartotta, hogy ez az intézkedés nem egyeztethető össze az EK-Szerződés 86. cikkének (2) bekezdésével (az EUMSZ jelenlegi 106. cikkének (2) bekezdésével), és úgy ítélte meg, hogy az EK-Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdésében (az EUMSZ jelenlegi 107. cikkének (2) és (3) bekezdésében) említett eltérések egyike sem alkalmazható.
- (47) A Bizottság számára ugyanis – tanácsadója számításai alapján – lehetségesnek tűnt, hogy az ellentételezés összege meghaladta a közszolgáltatási kötelezettség (a szociális bérlakásokra szánt betétgyűjtés) végrehajtása miatt felmerült költségek fedezéséhez szükséges mértéket, figyelembe véve a kapcsolódó bevételeket, valamint az e kötelezettség biztosításából származó ésszerű nyereséget. Miután a Bizottság emlékeztetett arra, hogy az ellentételezés összegének tartalmaznia kell az állam által vagy

állami forrásokból bármilyen formában nyújtott összes előnyt, az ellentételezés számítása során nemcsak a CDC-nél központosított betétek gyűjtésének nettó költségét vette figyelembe, hanem a közérdekű felhasználások és a szabad felhasználások nettó eredményét (költségét, illetve nyereségét) is. A Bizottság tanácsadójának jelentéséből 1991-re, 1992-re, 1993-ra és 1998-ra vonatkozóan a Crédit Mutuel túlkompenzációja derül ki.

3. A PANASZOSOK ÉRVEI

- (48) A Bizottság a panaszosok érveit az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése (az EUMSZ jelenlegi 108. cikkének (2) bekezdése) szerinti eljárás megindításáról szóló, 1998. február 6-i határozatában mutatta be. Az azóta eljuttatott kiegészítő feljegyzések a következők új érveket sorakoztatják fel.
- (49) A Livret bleu „költségek alatti eladás hatására” vonatkozóan az AFB (1999 februárjának végén aktualizált és a Bizottságnak 1999 októberében eljuttatott) feljegyzése a Livret bleu „költségek alatti eladás hatása” kiváltotta nettó banki eredményt 17 milliárd FRF-ra (2,6 milliárd EUR-ra) becsülte – feltételezve, hogy az 1986–1997 közötti időszakban a Crédit Mutuel piaci részesedéseinek növekedése valamennyi szegmensben kizárólag a Livret bleu forgalmazásából származik.
- (50) A Caisse Nationale du Crédit Agricole által készített, 2000 májusában közzétett tanulmány elemezte a Crédit Mutuel ügyintézőhelyei számának alakulását. A tanulmányból kiderül, hogy az állandó ügyintézőhelyek teljes száma 1991-től 1994-ig csökkent, majd fokozatosan emelkedett, és 1998-ban visszaállt az 1990-es szintre. A számok régióként eltérően alakultak: az állandó ügyintézőhelyek, majd a nem állandó ügyintézőhelyek száma a Crédit Mutuel hagyományosan erős jelenlétével jellemzett régiókban (Pays de Loire, Bretagne, Elzász) csökkent, míg a többi régióban fokozatosan emelkedett. Valószínű tehát, hogy a Crédit Mutuel azért csökkentette a jelenlétét a vidéki térségekben, hogy fokozottabban legyen jelen a városi térségekben. Ezek az adatok láthatóan megcáfolják a Crédit Mutuel azon állításait, amelyek szerint az 1990-es évek során a vidéki térségekben erős jelenlét fenntartására kényszerült. Az adatok afelé is mutatnak, hogy a Crédit Mutuel még az állami ellenőrzés megszüntetése után is rendkívül sűrű hálózatot képes fenntartani.
- (51) Az AFB 1998. június 4-én levelet intézett a Bizottsághoz, amelyben megerősítette, hogy a Livret bleu-n tartott pénzeszközök CDC-nél központosított állománya 1,3 %-ának megfelelő díjazás túlzott mértékű volt, mivel ugyanebben az időszakban a Caisse d'Épargne 1,20 %-ot, a La Poste pedig 1,50 %-ot kapott a Livret A – szintén a CDC-nél központosított – pénzeszközöire. A levélben az AFB közölte, hogy 1997-ben azt javasolta a francia hatóságoknak, hogy mindössze 1 %-nak megfelelő díjazás

⁽²²⁾ A Bíróság C-280/00. sz., *Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg* ügyben 2003. július 24-én hozott ítélete (EBHT 2003., I-7747. o.).

mellett biztosítsák a Livret bleu betéteinek gyűjtését, a kormány azonban nem reagált erre az ajánlatra. Az AFB többek között kiemelte, hogy a takarékpénztárak korszerűsítéséről szóló, 1998. áprilisi Douyère-jelentés szerint egy átlagos takarékpénztár – például a burgundiai – betétgyűjtési költsége az állományának 0,96 %-a, és nem indokolt, hogy a Crédit Mutuelnek magasabb kezelési költsége legyenek.

- (52) A Glais társaság 2000. augusztusi feljegyzése, amelyet az AFB kérésére nyújtott be, statisztikai adatokkal szolgált a Livret bleu kizárólagos forgalmazási joga által a Crédit Mutuel számára esetlegesen biztosított versenyelőnyről. Az idősorok vizsgálata azt mutatja, hogy a Livret bleu-ben elhelyezett betétek állománya, valamint a többi betét állománya az 1985–1987-es fordulópontig erőteljesen emelkedett. A háztartásoknak nyújtott hitelek növekedése folytatódik ezen az időponton túl, és erősebb marad a Crédit Mutuel esetében, mint a legfőbb versenytársai esetében. A Glais társaság szakértője ebből azt a következtetést vonta le, hogy „a Livret bleu úgy tűnik, vevőcsalogató hatást gyakorolt, és az 1980-as évek közepétől kezdődően a pozitív hatás láthatóan állandósult – anélkül, hogy a betétek növekedtek volna. Következésképp úgy tűnik, hogy ettől az időszaktól kezdődően az eredetileg hűségessé tett ügyfélkör táplálta a Crédit Mutuel terjeszkedő stratégiáját.” Többek között a véletlenszerű gazdasági sokkhatásoknak a tevékenységi változókra gyakorolt tartós hatását jelző mutató, valamint a hitelkeresletre vonatkozó egyszerű egyenlet modellezése alapján a szakértő azt állapította meg, hogy a Crédit Mutuel (alapvetően hitelezési) tevékenysége láthatóan nem állt kapcsolatban a bankpiac átlagos alakulásával. A szakértő ezt a jelenséget azzal magyarázza, hogy a Crédit Mutuel ügyfélköre – például a Livret bleu révén – feltehetőleg sokkal hűségesebb, mint más bankhálózatok ügyfélköre.
- (53) Egy második (2000. decemberi feljegyzésben) a Glais társaság az egyes bankhálózatok vonzerejének új ökonometriai elemzését javasolta. Eredményei – a szakértő szerint – megerősítik azt a feltételezést, miszerint a Crédit Mutuel és a Caisse d'Épargne rendelkeznek olyan eszközökkel, amelyek lehetővé teszik, hogy a többi banknál sokkal hatékonyabban tegyék hűségesebbé ügyfélkörüket. Nem határozható meg azonban, hogy egy adókörből kivont takarékbetétkönyv forgalmazása vagy a különböző régiókban lévő sűrű fiókhálózat igénybevétele (e hálózatok két közös eszköze) okozza-e az ügyfélkör fokozottabb hűségét.
- (54) Ezen eljárás keretein kívül a Bizottsághoz beérkezett egy, a panaszosok által benyújtott kiegészítő feljegyzés is, amely szerint az, hogy a Crédit Mutuel 1997 áprilisában megvásárolhatta a korábban az állami tulajdonban lévő GAN biztosítási csoport tulajdonát képező CIC-t e banki létesítmény privatizációja során, a Livret bleu jogcímén kapott támogatásoknak volt köszönhető, amelyek Crédit Mutuel betétpiaci részesedését az 1969-es 2 %-ról 1997-ben mintegy 6,9 %-ra növelték. A panaszosok szerint a szóban forgó támogatások miatt a vállalkozás saját tőkéje

gyorsan növekedett, az 1974-es 650 millió FRF-ról (99 millió EUR-ról) 1997-ben 47,3 milliárd FRF-ra (7,2 milliárd EUR-ra) nőtt.

- (55) Végezetül az Association des Victimes du Crédit Mutuel 2006. szeptember 19-i panaszában egyszerűen az az állítás szerepel, hogy „az állami megtakarításokat magán- és kereskedelmi célokra sikkasztották el [...] a betétesek és a francia gazdaság rovására”, amely állítást egy esetlegesen jogellenes állami támogatással kapcsolatos valódi érvekkel vagy bizonyítékokkal nem támasztanak alá.

4. AZ ÉRDEKELT HARMADIK SZEMÉLYEK ÉSZREVÉTELEI

- (56) Az eljárás megindításáról szóló, 1998. február 6-i határozat közzétételét követően a Bizottsághoz számos érdekelt harmadik személy észrevétele érkezett be.
- (57) A Crédit Mutuel egyes versenytársai beszámoltak arról a kárról, amely – megítélésük szerint – azért érte őket, mert a Crédit Mutuel megszerezte a Livret bleu kizárólagos forgalmazási jogát. E bankok többsége azt állította, hogy a Livret bleu „költségek alatti eladás hatása” miatt ügyfeleket veszített a Crédit Mutuel javára, és ennek a kizárólagos jognak a megszüntetését kérte. Ilyen észrevételeket a következő intézmények intéztek a Bizottsághoz:

Banque Dupuy de Parseval;
 Banque Natexis;
 Banque de Picardie;
 Banque Populaire de Bourgogne;
 Banque Populaire Bretagne Atlantique;
 Banque Populaire du Centre;
 Banque Populaire Centre-Atlantique;
 Banque Populaire de Champagne;
 Banque Populaire de la Côte d'Azur;
 Banque Populaire du Dauphiné et des Alpes du Sud;
 Banque Populaire de Franche-Comté, du Maconnais et de l'Ain;
 Banque Populaire du Haut-Rhin;
 Banque Populaire de La Loire;
 Banque Populaire de Lorraine;
 Banque Populaire de Lyon;
 Banque Populaire du Midi;
 Banque Populaire du Massif Central;
 Banque Populaire de l'Ouest;
 Banque Populaire Provençale et Corse;
 Banque Populaire des Pyrénées Orientales, de l'Aude et de l'Ariège;
 Banque Populaire du Quercy et de l'Agenais;
 Banque Populaire Savoissienne;
 Banque Populaire de la Région Économique de Strasbourg;
 Banque Populaire du Sud-Ouest;
 Banque Populaire du Tarn et de l'Aveyron;

B.P.ROP Banque Populaire;
Banque de Savoie;
Crédit Commercial de France;
Crédit Commercial du Sud-Ouest;
Crédit Lyonnais;
Société Générale;
Union des Banques à Paris.

- (58) Másfelől a Crédit Mutuel védelmében a 4. szakaszban ismertetett észrevételeken túl a Bizottság a „Livret bleu” konstrukció mellett szóló észrevételeket kapott az alábbi harmadik személyektől:

Bertholet úr, Drôme megye országgyűlési képviselője
Blondel úr, a Nord megyei közgyűlés (conseil général) tagja
Cabot úr, a toulouse-i Regionális Ifjúsági Tájékoztató Központ (Centre régional Information Jeunesse) igazgatója
Cormorèche úr, Montuel polgármestere
Cornelis úr, a Nord megyei közgyűlés tagja
Chavannes úr, Angoulême polgármestere
Crépeau úr, Charente-Maritime megye országgyűlési képviselője
Debavelaere úr, Pas-de-Calais megye szenátora
Decool úr, Brouckerque polgármestere
Delevoye úr, Pas-de-Calais megye szenátora
Delnatte úr, Nord megye országgyűlési képviselője
Dolez úr, Nord megye országgyűlési képviselője
Ewald úr, a „Gazdasági Kezdeményezési Jogért” Egyesület (Association pour le droit à l’initiative économique) regionális megbízottja
Fronton úr, Haute-Garonne Megye Családi Egyesületeinek Uniója (Union départementale des associations familiales de Haute-Garonne)
Foy úr, Nord megye szenátora
Galiègue úr, a solesme-i Crédit Mutuel Pénztár elnöke
Gournay asszony, Caestre polgármestere
Armelle Guinebertière asszony, európai parlamenti képviselő
Hervé úr, Rennes polgármestere
Humez úr, Pas-de-Calais megye cisztás fibrózis elleni küzdelemmel foglalkozó megyei bizottságának (Comité départemental de lutte contre la mucoviscidose du Pas-de-Calais) elnöke
Ingelaere asszony, a Flandr’action elnöke
Juppé úr, Bordeaux országgyűlési képviselője és polgármestere
Lapalu úr, a magánszervezetek szervezésével és irányításával foglalkozó (Animation et gestion d’organismes privés) egyesület elnöke
Lazaro úr, Nord megye országgyűlési képviselője
Lebreton úr, a Côtes d’Armor megyei közgyűlés elnöke
Ledieu, Cateau-Cambrésis polgármestere

Leleu úr, a Crédit Mutuel Nord igazgatótanácsi tagja
Maille úr, a Communauté urbaine de Brest elnöke
Masclot úr, a Nord-Pas-de-Calais-i regionális önkormányzat képviselője
Méhaignerie úr, az Ille-et-Villaine megyei közgyűlés elnöke
Mio úr, a Nord-Pas-de-Calais-i regionális önkormányzat képviselője
Novak úr, a „Gazdasági Kezdeményezési Jogért” Egyesület (Association pour le droit à l’initiative économique) elnöke
Permuy asszony, a Nord-Pas-de-Calais-i regionális önkormányzat képviselője
Albert Rivaux, a Pas-de-Calais megyei közgyűlés tagja
de Rohan úr, a Bretagne-i regionális önkormányzat elnöke
Valla úr, az Ardèche megyei közgyűlés tagja
Vanlerenberghe úr, Arras polgármestere
Villain úr, Cambrai polgármestere
de Villiers úr, Vendée megye országgyűlési képviselője.

- (59) A harmadik személyek túlnyomó többsége kiemelte a Crédit Mutuelnek a szociális gazdaságban – többek között regionális szinten – betöltött szerepét, valamint különösen a nonprofit egyesületek finanszírozásában betöltött szerepét. Kiemelték a Crédit Mutuelnek az alacsonyabb jövedelműek körében betöltött támogató szerepét is, ahonnan ügyfélkörének jelentős része származik. Több helyi képviselő kiemelte a Crédit Mutuel szerepét a vállalkozások létrehozásában és a munkahelyteremtésben, valamint a helyi önkormányzatokkal együttes részvételét a helyi kezdeményezések kidolgozásában. Mások úgy ítélték meg, hogy a Crédit Mutuel – decentralizált struktúrái révén – jobban megfelelt a helyi igényeknek és a kiegyensúlyozott területfejlesztés szükségességének, mint a központosított intézmények.

5. A CRÉDIT MUTUEL ÉSZREVÉTELEI

- (60) A Crédit Mutuel az ügy elhúzódsát rója fel a Bizottságnak.
- (61) Ezenkívül a Crédit Mutuel szerint a Törvényszék ítélete nemcsak az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozott, hanem a Bizottság érvelésére vonatkozó bírálatokat is tartalmazott, amelyeket az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat nem biztos, hogy figyelembe vett, különösen az esetleges túlkompensáció kiszámítása tekintetében. Ebben a tekintetben a Crédit Mutuel azt kifogásolja, hogy a Bizottság úgy adta össze az éves pozitív egyenlegeket, hogy – a közszolgáltatással járó ellentételezés formájában nyújtott állami támogatásról szóló közösségi keretszabályban (a továbbiakban: 2005-ös közösségi keretszabály) ⁽²³⁾ javasolt módszerrel ellentétben – nem osztotta fel újra a negatív évek egyenlegeit.

⁽²³⁾ HL C 297., 2005.11.29., 4. o.

(62) A bank szerint a közvetítői jutalék eleget tesz az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat négy feltételének:

a) ami az első feltételt illeti: a Crédit Mutuel két, általános gazdasági érdekű szolgáltatással bízták meg; az egyiknek a lényege az ügyintézőhelyek számottevő jelenlétének – területfejlesztési célú – fenntartása a vidéki térségekben, a másiknak pedig a szociális lakhatás finanszírozására szánt betétgyűjtés. A vidéki térségekben lévő ügyintézőhelyek fenntartása tekintetében a bank vitatja a Bizottság azon következtetését, miszerint a francia törvényi és rendeleti szövegek továbbra is túlságosan általánosak ahhoz, hogy a Crédit Mutuel ilyen feladattal bízzák meg, és következésképp ahhoz, hogy teljesüljön az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat első feltétele. A Crédit Mutuel szerint a Bizottság ezt a következtetést abból vonja le, hogy ezek a jogszabályszovegek nem írtak elő konkrét megkötéseket a Crédit Mutuel számára, amennyiben a bankszektor egészére vonatkoztak. A Crédit Mutuel emellett úgy véli, hogy a Bizottság megpróbálja rákényszeríteni az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlatban megállapított első feltétel teljesülése bizonyításának terhét, amit a szóban forgó ítélkezési gyakorlat nem ír elő;

b) ami a második feltételt illeti: a Crédit Mutuel hangsúlyozza, hogy a közvetítői jutalék a pénzeszközök CDC-nél történő központosításának kötelezettségével egy időben jött létre, és hogy e közvetítői jutalék számítási módszereinek meghatározása tárgyilagos és átlátható módon történt;

c) ami a harmadik feltételt illeti: a bank megítélése szerint a díjazás nem elegendő a betétgyűjtési költségek fedezéséhez, ugyanis a CDC-nél központosított felhasználásokhoz kapcsolódó tevékenység az 1991–2005 közötti időszakban végig negatív egyenleget mutat;

d) a Crédit Mutuel megítélése szerint a negyedik feltétel is teljesül. A közvetítői jutalék összegét a Crédit Mutuel számára a Livret bleu forgalmazásával kapcsolatban ténylegesen felmerült költségek függvényében határozták meg. A Crédit Mutuel az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat értelmében jól vezetett vállalkozás, mert kezelési költségei a legalacsonyabbak között vannak. A Bizottság ezt ráadásul el is ismerte az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában ⁽²⁴⁾. A

⁽²⁴⁾ A Crédit Mutuel pusztán az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (13) preambulumbekzdésére hivatkozik, ahol a Bizottság a Crédit Mutuel 2004. évi pénzügyi eredményeit (mérlegfőösszegét, nettó eredményét, üzemi együttthatóját, saját tőkéjét és fizetőképességi együttthatóját) említi.

Crédit Mutuel úgy véli, hogy a Bizottság nem indokolta meg kellőképpen, hogy véleménye szerint miért nem teljesül ez a feltétel.

(63) Mindenesetre a Crédit Mutuel megítélése szerint az intézkedés az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése alapján összeegyeztethető a belső piaccal. A Crédit Mutuel különösen az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban bemutatott túlkompenzáció-számítási módszert bírálja. Szerinte a Bizottság először is számítási hibákat vétett a Livret bleu eredménykimutatása szerinti átfogó jövedelem értékelése során azzal, hogy – a Bizottság tanácsadója és a Crédit Mutuel tanácsadója közötti rendezetlen vitás kérdések ellenére – átvette a tanácsadója téves következtetéseit ⁽²⁵⁾.

(64) A Crédit Mutuel ezt követően a Bizottság által alkalmazott éves megközelítést vonja kétségbe (azaz azt, hogy csak a túlkompenzáció éveihez kapcsolódó összegeket vette figyelembe, anélkül, hogy azokat kiegyenlített volna az alulkompenzáció éveihez kapcsolódó összegekkel), amely ellentétes bizonyos korábbi esetekkel, a megsemmisített határozattal és – szerinte – a 2005-ös közösségi keretszabállyal ⁽²⁶⁾. A Bizottságnak átfogó megközelítést kellene alkalmaznia (azaz a túlkompenzáció éveihez kapcsolódó összegeket teljes egészében kompenzálnia kellene az alulkompenzáció éveinek összegeivel) egyrészt az 1991–1998 közötti időszak egészére, másrészt az 1999-ben kezdődő időszak egészére.

(65) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában ráadásul helytelenül vette figyelembe az ésszerű nyereséget. Az ésszerű nyereség értékelését a szabályozói saját tőke 6 %-ra becsült költségére alapozta, holott ezek a költségek nem árrést, hanem analitikus könyvelés szerinti ráfordításokat jelentenek. A Bizottságnak az Arthur Andersen által javasolt, sajáttőke-megtérülési rátát kellett volna figyelembe vennie ⁽²⁷⁾. Ráadásul ily módon az ésszerű nyereség kiszámítását fokozatosan csökkenő alapra helyezte, amely az állomány CDC-nél

⁽²⁵⁾ Az i. IARD korrekciós tényezőről; ii. a rendes árrés (ésszerű nyereség) kiszámításáról; és iii. a tagok felelősségéről van szó. Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat I. mellékletét.

⁽²⁶⁾ A Crédit Mutuel a 2005-ös közösségi keretszabály 21. pontjára hivatkozik, amely szerint amennyiben az általános gazdasági érdekű szolgáltatások költségei egyik évről a másikra jelentősen változnak, ezekben az esetekben egyes években szükség lehet a 10 % fölötti túlkompenzációra.

⁽²⁷⁾ Az Arthur Andersen a sajáttőke-költség kiszámítására olyan módszert javasolt, amely a Crédit Mutuel eredeti értékeléséhez képest felértékeli a sajáttőke-költséget. Az Arthur Andersen az adózás előtti eredmény és a saját tőke közötti arányhoz hasonlóan kiszámított kulcs alkalmazását javasolta. Az Arthur Andersen szerint ez a kulcs jobban tükrözné a bank általános jövedelmezőségét, míg a Crédit Mutuel sajáttőke-költségként a ténylegesen kiosztott osztalékösszegeket vette figyelembe, azaz valamennyi tevékenységére 6 %-os jövedelmezőségi rátát alkalmazott.

történi központosításától kezdődően nullává válik, mivel ennek az állománynak egyáltalán nincs szabályozói saját tőkét érintő költsége. A Crédit Mutuel hangsúlyozza, hogy a Bizottság által figyelembe vett mutató végeredményben megfosztja a Livret bleu-n keletkező bármely szokásos árréstől. Szerinte minden banknak – még olyan központosított felhasználás esetén is, amelynek a szolvenciamutató szigorúan szabályozási értelmében egyáltalán nincs sajáttőke-költsége – lehetősége kell, hogy legyen szokásos árrés realizálására.

- (66) A Bizottság azokat a költségeket sem vette megfelelően figyelembe, amelyek a Crédit Mutuel saját megítélése szerint ellátott másik közérdekű feladat, azaz a vidéki térségekben lévő ügyintézőhelyek fenntartása miatt keletkeztek, amelynek célja, hogy a lehető legtöbb ügyfél banki hozzáférése érdekében az ország egész területén ösztönözze a lakossági megtakarításokat.
- (67) Végezetül a Crédit Mutuel cáfolja egy esetleges „költségek alatti eladás hatás” fennállását. Emlékeztet arra, hogy a Bizottság a megsemmisített határozatában elismerte, hogy a „költségek alatti eladás hatást” hivatalosan nem lehetett kimutatni, és megítélése szerint azóta nem történt új fejlemény.
- (68) Az eljárás tekintetében a Crédit Mutuel a potenciális támogatás visszafizetésének vitatása érdekében több általános közösségi jogelvre – különösen a jogos elvárás elvére és az ésszerű határidő betartásának elvére – hivatkozik.

6. FRANCIAORSZÁG ÉSZREVÉTELEI

- (69) Franciaország úgy ítéli meg, hogy az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat feltételei teljesülnek:
- a) az első feltétel tekintetében hangsúlyozza, hogy a Bizottság elismerte: a Crédit Mutuel a szociális lakhatás finanszírozására szánt betétgyűjtés jelentette általános gazdasági érdekű szolgáltatási feladattal bízták meg. Emlékeztet arra, hogy a Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában jelezte, hogy a vidéki térségekben az ügyintézőhelyek területfejlesztési céllal történő fenntartása is tekinthető általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak⁽²⁸⁾, azonban nem válaszol a Bizottság által az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában kifejtett azon érvekre, amelyek szerint az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat első feltétele azért nem teljesül, mert nincs olyan nemzeti jogszabály vagy szabályozás, amely kellően világosan írta elő az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése értelmében vett feladatot⁽²⁹⁾;

b) a második feltétel tekintetében Franciaország úgy véli, hogy az ellentételezés paramétereit előzetesen, tárgyi-lagos és átlátható módon állapították meg;

c) a harmadik feltétel kapcsán – a Crédit Mutuel Livret bleu konstrukciójának 1999–2005 közötti időszakra vonatkozó analitikus eredménykimutatására hivatkozva – azt állítja, hogy az ellentételezés (a közvetítő jutalék) összege nem haladta meg a rendszer költségeinek fedezéséhez szükséges mértéket;

d) a negyedik feltétel is teljesül, mivel Franciaország azt állítja, hogy a Crédit Mutuel eleget tesz az előírt hatékonysági kritériumoknak⁽³⁰⁾.

(70) A támogatás létezésére vonatkozó feltételek tekintetében Franciaország a 2002-es határozat megsemmisítése előtt kifejtett érvekre hivatkozik:

a) az állami forrásokra vonatkozó feltétel azért nem teljesül, mert a Crédit Mutuelnek a CDC-nél nem központosított (szabad felhasználású és közérdekű felhasználású) állományokból származó nyeresége magánforrásokból (a betétesek által elhelyezett pénzeszközökből) folyt be, és nem állt a hatóságok rendelkezésére;

b) a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége nem merülhetett fel azt megelőzően, hogy a hitelintézetek létesítésére, üzleti tevékenységének megkezdésére és folytatására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról, valamint a 77/780/EGK irányelv módosításáról szóló, 1989. december 15-i 89/646/EGK második tanácsi irányelv (a továbbiakban: a második banki irányelv)⁽³¹⁾ elfogadását követően 1993. január 1-jén létrejött a banki és pénzügyi tevékenységek egységes piaca. A francia hatóságok szerint ettől az időponttól kezdődően a szövetkezet európai jogállásának hiánya miatt, továbbá az e helyzetből fakadóan keletkező, a Crédit Mutuelhez hasonló szövetkezeti jogállású társaságok határokon átnyúló terjeszkedését érintő korlátozások miatt a Crédit Mutuel pénztárai nem folytattak tevékenységet az országhatárokon kívül. A nem belföldi illetőségű személyek számára nyitott „Livret bleu”-számlák ráadásul az állománynak kevesebb mint 0,1 %-át tették ki. A francia hatóságok emellett úgy ítélték meg, hogy a Franciaországban működő külföldi banki létesítmények a Crédit Mutuel piacától nagyon eltérő piacot céloztak meg;

⁽²⁸⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (25) preambulumbekkezdését.

⁽²⁹⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (28) preambulumbekkezdését.

⁽³⁰⁾ Franciaország pusztán az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (13) preambulumbekkezdésére hivatkozik, ahol a Bizottság a Crédit Mutuel 2004. évi pénzügyi eredményeit (mérlegfőösszegét, nettó eredményét, üzemi együtthatóját, saját tőkéjét és fizetőképességi együtthatóját) említi.

⁽³¹⁾ HL L 386., 1989.12.30., 1. o.

c) a CDC által a központosított Livret bleu betétkönyvek állományára a Crédit Mutuelnek fizetett közvetítői jutalék nem minősülhetett támogatásnak, hanem kizárólag egy banki szolgáltatás díjazásának, amely szolgáltatás árát 1991-ben szerződéses úton 1,3 %-ban állapították meg. A francia hatóságok nyomtatékosították, hogy a Livret bleu kezelési költségei azon betétkönyvek száma miatt voltak magasak, amelyeknek 5 000 FRF (762 EUR) alatti volt az állománya. A Crédit Mutuel által (a szóban forgó intézkedés bevezetése után) végzett analitikus könyvelési munkákra hivatkoztak, majd azt a következtetést vonták le, hogy ez a díjazási összeg teljes mértékben indokolt volt. Azt állították, hogy a Livret bleu-nek a Crédit Mutuelnél jelentkező bármely előnyét egy általános gazdasági érdek célkitűzéséhez kapcsolódó ráfordításokkal összevetve kellene vizsgálni. Ebben a tekintetben felhívták a Bizottság figyelmét arra, hogy a betétkönyvvállományt egyre inkább közérdekű pénzügyi felhasználási célhoz rendelik, amelynek aránya a Livret bleu 1975–1983 közötti állományának 50 %-áról 1983–1991 között 65 %-ra, és 1998-ban a CDC-nél központosított állomány 100 %-ára emelkedett;

d) amennyiben ténylegesen felmerült támogatás, az minden esetben létező volt, ugyanis a „Livret bleu”-rendszert a bankpiac 1993. január 1-jei liberalizációja (a második banki irányelv átültetési határidejének lejáratára) előtt hozták létre.

(71) A francia hatóságok 2001. október 26-i feljegyzésükben megindokolják, hogy amennyiben a Bizottság fenntartaná a támogatással minősítést, miért lenne szó minden esetben az EUMSZ 106. cikkének (3) bekezdése szerint a belső piaccal összeegyeztethető támogatásról. Azt róják fel a Bizottságnak, hogy hibázott a Livret bleu eredménykimutatása szerinti átfogó jövedelem kiszámításakor azzal, hogy nem követte a Crédit Mutuel által javasolt módszert⁽³²⁾. Azt állítják továbbá, hogy a Bizottságnak ésszerű nyereséget kell figyelembe vennie, amelynek összegét [...] (*) -ra/-re becsülik.

(72) Az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatra vonatkozó észrevételeikben a francia hatóságok ezenkívül azt róják fel a Bizottságnak, hogy „aszimmetrikus érvelést” alkalmazott azért, hogy nem kompenzálta a túlkompenzációt mutató évek (1991, 1992, 1993 és 1998) összegeit az alulkompenzációt mutató évek (1994–1997) összegeivel, valamint azt, hogy az eljárás kiterjesztéséről szóló

határozatban teljes egészében átvette tanácsadója következtetéseit három olyan kérdésben, amelyben Franciaország és a Bizottság álláspontja eltér. Franciaország rámutatott arra, hogy az 1999–2005 közötti időszakban az állam mindvégig alulkompenzálta a Livret bleu-höz kapcsolódó rendszert. Ily módon a közvetítői jutalék összege nem haladta meg a Livret bleu analitikus könyvelésében feltüntetett forgalmazási költségeinek fedezéséhez szükséges mértéket; az analitikus könyvelést (két kiigazítás mellett⁽³³⁾) a Bizottsággal együtt dolgozták ki, és az eleget tesz a tagállamok és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról, illetve egyes vállalkozások pénzügyi átláthatóságáról szóló, 1980. június 25-i 80/723/EGK bizottsági irányelv⁽³⁴⁾ követelményeinek. Franciaország azt is kifejtette, hogy a közvetítői jutalék közelmúltbeli csökkentései elsősorban a szociális lakhatás finanszírozása területén tevékenykedő szereplők igényeinek feleltek meg⁽³⁵⁾.

(73) A francia hatóságok részletesen kifejtik, hogy az esetleges túlkompenzáció visszatérítési mechanizmusa 1999 óta létezik.

(74) Franciaország azt is kifejtette, hogy az egyhavi fizetési képtelenségi kockázatot a Crédit Mutuel, az egy hónapon túli fizetési képtelenségi kockázatot pedig a CDC viselte. Rámutatott arra, hogy a Livret bleu jogcímén gyűjtött összegek esetében a szavatoló tőkéhez szükséges saját-tőke-szükséglet számításához alkalmazott kockázatsúlyozási arány nulla százalék volt. Kifejtette, hogy a Crédit Mutuel saját-tőke-szükségeit tekintetében a kockázatot súlyozása a többi takarékosági termék és a Livret bleu-től eltérő források esetében 1999-től 2005-ig [...]–[...] % között mozgott. A francia hatóságok rámutattak arra, hogy mivel az európai szolvenciamutató alkalmazása a teljes állomány CDC-nél történt 1999-es központosításától kezdődően nem helytálló, a Crédit Mutuel a Livret bleu-höz kapcsolódó ésszerű nyereség kiszámításába felvette a saját-tőke-költséget, amelyet a többi takarékosági termék és forrás költségére hivatkozva – (1999–2005 között [...]–[...] %-ra) korlátozva – számított ki. A Bizottság kérésére Franciaország pontosabban bemutatta a Banque de France-nál elhelyezett kötelező tartalék képzéséhez kapcsolódó ellentételezési mértéket is.

⁽³²⁾ Az első módosítás a betétgarancia-alapba való kötelező befizetés felvételéhez kapcsolódik, amit a megtakarításról és a pénzügyi biztonságról szóló, 1999. január 25-i törvény vezetett be, a második módosítás pedig a saját-tőke-számítás annak érdekében történő módosításához kapcsolódik, hogy 1999-től kezdődően vegye figyelembe az ésszerű nyereséget.

⁽³³⁾ HL L 195., 1980.7.29., 35. o. Ezt az irányelvet a tagállamok és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról, illetve egyes vállalkozások pénzügyi átláthatóságáról szóló, 2006. november 16-i 2006/111/EK bizottsági irányelv (HL L 318., 2006.11.17., 17. o.) hatályon kívül helyezte.

⁽³⁵⁾ A francia hatóságok szerint a közvetítői jutalék csökkentése lehetővé tette a CDC számára, hogy csökkentse a szociális lakásokat bérbeadók finanszírozási költségét.

⁽³²⁾ A Bizottság tanácsadója és a Crédit Mutuel tanácsadója közötti vitás kérdések tekintetében lásd a 25. lábjegyzetet.

(*) Az üzleti titoktartási kötelezettség hatálya alá tartozik.

7. ÉRTÉKELÉS

7.1. A támogatás megléte

(75) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban úgy ítélte meg, hogy az egyetlen szóban forgó intézkedés, amely esetlegesen állami támogatási elemeket tartalmazhatott, a Crédit Mutuelnek a CDC által fizetett közvetítői jutalék volt ⁽³⁶⁾.

(76) A közvetítői jutalékban rejlő esetleges támogatást 1991. szeptember 27-én hozta létre az ugyanezen a napon elfogadott rendelet; ez a határozat a támogatást a Livret A forgalmazásának liberalizációjáig és a Livret bleu Livret A-val való, 2009. január 1-jei összehangolásáig elemzi ⁽³⁷⁾.

7.1.1. Az Altmark-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat feltételei nem teljesülnek

(77) Emlékeztetni kell arra, hogy az Altmark-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat ⁽³⁸⁾ értelmében a közfeladatokért fizetett ellentételezés négy kumulatív feltétel teljesülése esetén nem minősül az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vett állami támogatásnak.

(78) Az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatra válaszként küldött észrevételeikben a francia hatóságok és a Crédit Mutuel két általános gazdasági érdekű szolgáltatás meglétére hivatkoznak: az egyik az ügyintézőhelyek számottevő jelenlétének területfejlesztési céllal történő fenntartása a vidéki térségekben, a másik pedig a szociális lakhatás finanszírozására szánt betétgyűjtés.

(79) Márpedig a Crédit Mutuel még a szóban forgó intézkedés bevezetése előtt sem volt köteles a vidéki térségekben lévő ügyintézőhelyeket fenntartani, mivel a bankfiókok megnyitásáról és bezárásáról szóló törvényt 1987-ben hatályon kívül helyezték, és mivel az ellenőrzési rendszert (amely a Crédit Mutuel esetében 1987-től 1991-ig maradt fenn) 1991. július 1-jén eltörölték ⁽³⁹⁾. A Crédit Mutuel és a francia hatóságok másfelől nem vitatták az

eljárás kiterjesztéséről szóló határozat azon következtetését, amely szerint „1991 után [azaz 1991. július 1-je után] nem létezik olyan jogi aktus, amelynek alapján a Crédit Mutuel az EK-Szerződés 86. cikke [az EUMSZ jelenlegi 106. cikke] alapján megbízták volna a fenti (24) preambulumbekzdés iii. pontjában említett feladattal [a vidéki térségekben lévő ügyintézőhelyek területfejlesztési célú fenntartásával]” ⁽⁴⁰⁾.

(80) Következésképp kizárólag a szociális lakhatás finanszírozását célzó betétgyűjtési feladat tekintetében indokolt ellenőrizni, hogy alkalmazandó-e az Altmark-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat.

(81) A Bizottság emlékeztet arra, hogy a tagállamok az általános gazdasági érdekűnek minősíthető szolgáltatások jellege tekintetében kiterjedt mérlegelési jogkörrel rendelkeznek. Megítélése szerint az 1975. évi pótköltségvetési törvény ⁽⁴¹⁾ 9. cikkében és az 1982. évi pótköltségvetési törvény ⁽⁴²⁾ 24. cikkében foglalt rendelkezések végrehajtási rendeletei – különösen az 1991. szeptember 27-i rendelet – egyértelműen megbízzák a Crédit Mutuel azzal (az építésügyi és lakásügyi törvény R323-10. és R 331-14. cikkében meghatározott) feladattal, hogy gyűjtsön a CDC-nek átutalandó pénzeszközöket, amelyek ez utóbbi számára lehetővé teszik a szociális lakhatás finanszírozását. A Bizottság megítélése szerint e feladat általános gazdasági érdekű szolgáltatássá minősítésével Franciaország nem követett el nyilvánvaló értékelési hibát.

(82) Az Altmark-ügyhöz kapcsolódó ítélkezési gyakorlat negyedik feltétele szerint „amikor egy adott esetben a közszolgáltatási kötelezettség végrehajtásával megbízott vállalkozás kiválasztása nem közbeszerzési eljárás keretében történik, amely lehetővé tenné, hogy azt a jelöltet válasszák, aki a közösségnek legkevesebb költséggel járó szolgáltatást tudja nyújtani, a szükséges ellentételezés mértékét azon költségek elemzése alapján kell megállapítani, amelyet egy átlagos, jól vezetett és a szükséges közszolgáltatási követelmények kielégítéséhez [...] [valamely] vállalkozásnál e kötelezettségek végrehajtásakor felmerülnének, figyelemmel az érintett bevételekre és az e kötelezettségek teljesítéséből származó méltányos nyereségre” ⁽⁴³⁾.

(83) A Bizottság úgy véli, hogy a szociális lakhatás finanszírozása céljából a CDC-nél központosított betétek gyűjtésére irányuló feladat vonatkozásában a negyedik feltétel nem teljesül. Megjegyzendő, hogy az állam nem nyilvános közbeszerzési eljárás útján bízta meg ezzel a feladattal a legjobb ajánlattevőt, hanem közvetlenül, a

⁽³⁶⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (50) preambulumbekzdését: „[...] a Bizottság ebben az eljárásban csak a közvetítői jutalékokat tekinti esetlegesen állami támogatási elemeket tartalmazó intézkedésnek”.

⁽³⁷⁾ Lásd a (41) preambulumbekzdést.

⁽³⁸⁾ Lásd a 22. lábjegyzetet.

⁽³⁹⁾ A francia hatóságok a bankfiókok megnyitásáról és bezárásáról szóló, 1987-ben hatályon kívül helyezett törvényre hivatkoztak. 1987 és 1991 között azonban a Crédit Mutuel tekintetében ellenőrzési rendszert tartottak fenn. A szabályozás a bankfiókok bezárása, illetve a szerkezetátalakítás tekintetében engedélyezési rendszerről, nem pedig hivatalos tilalmi rendszerről rendelkezett, különösen 1987-től kezdődően. Ezt az ellenőrzési rendszert az állam és a Crédit Mutuel közötti szerződéses kapcsolatok újratárgyalásának általánosabb keretében 1991. július 1-jén eltörölték.

⁽⁴⁰⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (29) preambulumbekzdését.

⁽⁴¹⁾ Lásd a (34) preambulumbekzdést és a 14. lábjegyzetet.

⁽⁴²⁾ Az 1982. december 30-i 82-1152. számú törvény (JORF, 1982.12.31., 3995. o.).

⁽⁴³⁾ Lásd a 22. lábjegyzetben fent hivatkozott Altmark-ítélet 93. pontját.

Crédit Mutuellel folytatott tárgyalás útján. A közvetítői jutalék szintjét nem egy átlagos, jól vezetett vállalkozás általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó költségeire vonatkoztatva határozták meg. A közvetítői jutalék 1,3 %-os szintje ugyanis nem alapulhatott a Crédit Mutuel általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása tekintetében felmerülő tényleges költségein, mivel 1991 szeptemberében a Livret bleu-ről nem vezettek külön könyvelést, amely lehetővé tette volna a bank könyvelésében kifejezetten a Livret bleu-höz kapcsolódó költségek dokumentálását. A Livret bleu elkülönített könyvelését évekkel később alakították ki, és azt visszamenőlegesen rekonstruálták a korábbi évekre, 1991-ig bezárólag. Következésképp nincs arra utaló jel, hogy a közvetítői jutalék szintjét a szóban forgó közérdekű feladatot ellátó, átlagos, jól vezetett vállalkozás költségeire vonatkoztatva állapították volna meg. A francia hatóságok azt állítják, hogy a Crédit Mutuel általában véve jól vezetett. Mégsem bizonyítják be igazán ezt az állítást, mivel elsősorban az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (13) preambulumbekzdésére hivatkoznak, ahol a Bizottság pusztán a Crédit Mutuel 2004. évi általános pénzügyi eredményeit (mérlegfőösszegét, nettó eredményét, üzemi együttthatóját, saját tőkéjét és fizetőképességi együttthatóját) említi. Mindenesetre ha valamely tagállam az ellentételezés szintjét egy átlagos, jól vezetett vállalkozás költségeinek elemzése alapján határozta meg, nem kellene, hogy nehézsége merüljön fel a Bizottságnak történő bizonyítása és a követett módszertan kifejtése során, amit jelen esetben Franciaország nem tett meg. Végezetül az a tény, hogy a Livret A és a Livret bleu takarékettkönyvek forgalmazásának 2009. január 1-jei liberalizációjától kezdődően a Crédit Mutuel közvetítői jutaléka 1,1 %-ról 0,6 %-ra csökkent, a jelek szerint arra utal, hogy ez a jutalékszint meghaladta azt a jutalékot, amelyet ugyanezt a közérdekű feladatot ellátó, átlagos, jól vezetett vállalkozás költségei alapján határoztak volna meg.

- (84) Amennyiben az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat feltételei kumulatívok, elegendő az egyik feltétel teljesülésének elmaradása ahhoz, hogy az ítélezési gyakorlat ne legyen alkalmazható, és a szóban forgó intézkedést esetlegesen állami támogatásnak lehessen minősíteni. A fentiekből következik, hogy a szóban forgó intézkedés nem tesz eleget az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat negyedik feltételének. Az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat tehát nem alkalmazható, és indokolt megvizsgálni, hogy az intézkedés ténylegesen állami támogatásnak minősül-e ⁽⁴⁴⁾ ⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴⁴⁾ A 2005-ös közösségi keretszabálya 7.pontja szerint: „Amennyiben a tagállamok nem tartják be ezeket a kritériumokat [azaz az *Altmark*-ügy négy feltételét] és teljesülnek az *EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének* [az EUMSZ jelenlegi 107. cikke (1) bekezdésének] általános alkalmazási kritériumai, a közszolgáltatással járó ellentételezés állami támogatásnak minősül” (kiemelés a szerzőtől).

⁽⁴⁵⁾ Ez a vizsgálat független attól a tényről, hogy a 2009. január 1-jei reform megszüntette az európai közbeszerzési jog abból fakadó megsértését, hogy a Crédit Mutuel számára közvetlenül ítélték oda a szociális bérlakásokra szánt betétgyűjtés közfeladatát.

7.1.2. A támogatás fennállására vonatkozó feltételek teljesülnek

- (85) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

7.1.2.1. Az államnak tulajdoníthatóság és állami források

- (86) Az állam és a Crédit Mutuel közötti, az 1991. szeptember 27-i rendelet végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló szerződés értelmében a közvetítői jutalékot a CDC évente ⁽⁴⁶⁾ folyósította a Crédit Mutuelnek. A közvetítői jutalék összegét az állam állapítja meg a közszolgáltatási kötelezettségek ellentételezése érdekében. Ezen túlmenően a CDC állami vállalkozás, amelynek a magatartása az államnak tulajdonítható ⁽⁴⁷⁾. Az államnak tulajdoníthatósággal és az állami forrásokkal kapcsolatos feltétel tehát teljesül.

7.1.2.2. Szelektivitás

- (87) A közvetítői jutalékot a szociális lakhatás finanszírozása céljából a CDC-nél központosított megtakarítások gyűjtése ellenében, kizárólag a Crédit Mutuelnek nyújtották a Livret bleu segítségével, amelynek kizárólagos forgalmazási joga illette meg. Ez az intézkedés következképp szelektív jellegű volt.

7.1.2.3. Az *Altmark*-ügyhöz kapcsolódó ítélezési gyakorlat alkalmazhatatlanságára való tekintettel a versenytorzító előny fennállásának vizsgálata

- (88) Mivel a közvetítői jutalék kizárólag a Crédit Mutuel javára történő forrás-átutalást jelentett, javította e bank versenytársaival szembeni versenypozícióját. A Bíróság ítélezési

⁽⁴⁶⁾ Az állam és a Crédit Mutuel közötti, az 1991. szeptember 27-i rendelet végrehajtási feltételeinek megállapításáról szóló szerződés értelmében „a CDC évente – minden év utolsó munkanapján – folyósítja a Crédit Mutuel részére [...] az ellentételezést”.

⁽⁴⁷⁾ Lásd a Törvényszék T-358/94. sz., Air France kontra Bizottság ügyben 1996. december 12-én hozott ítéletének (EBHT 1996., II-2019. o.) 58–61. pontját. Lásd még a Belga Királyság, a Francia Köztársaság és a Luxemburgi Nagyhercegség által a Dexia SA javára végrehajtott C 9/09 (korábbi NN 49/08, NN 50/08 és NN 45/08) számú állami támogatásról szóló, 2010. február 26-i 2010/606/EU bizottsági határozat (HL L 274., 2010.10.19., 54. o.) (123), (124) és (125) preambulumbekzdését.

gyakorlata szerint ugyanis valamely vállalkozás versenypozíciójának állami támogatást követő javulása általában bizonyítja, hogy torzul a verseny a hasonló támogatásban nem részesült többi vállalkozással szemben ⁽⁴⁸⁾.

7.1.2.4. A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége

(89) Ezenkívül az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége attól kezdődően merül fel, hogy a támogatásban részesülő vállalkozás a verseny előtt nyitott és a tagállamok közötti kereskedelemmel érintett területen folytatja tevékenységeit ⁽⁴⁹⁾. Márpedig 1979-től kezdődően a külföldi bankok piaci részesedése a hitelezési tevékenységek esetében elérte a 8 %-ot (a jogi személyiséggel nem rendelkező fiókok esetében 4 %, a francia jogi formájú leányvállalatok esetében 4 %), a betétgyűjtési tevékenységek esetében pedig a 4,5 %-ot (2, illetve 2,5 %) A nem francia illetőségű európai bankok összes külföldi bankhoz viszonyított részesedése a hitelezés esetében 50 %, a betétgyűjtés esetében pedig 70 % volt. A Crédit Mutuel a 70-es évektől kezdődően tehát a Franciaország területén működő külföldi hálózatok versenyével találta szemben magát. Ezenkívül a likvid banki megtakarítások piaca, amelyhez a Livret bleu tartozott, és amely magában foglalja a Codevi, a LEP és az ifjúsági takarékbetétkönyvet, a hagyományos takarékszámílat és a CEL lakástakarékszámílat is ⁽⁵⁰⁾, a figyelembe vett időszakban már nyitva állt a verseny előtt.

(90) A Bizottság tehát azt a következtetést vonja le, hogy a támogatás fennállásához szükséges négy feltétel teljesül.

7.1.2.5. A támogatási intézkedés jogellenessége

(91) Végezetül a támogatási intézkedés azért jogellenes, mert nem jelentették be a Bizottságnak az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének megfelelően, és az Európai Gazdasági Közösség létrehozásáról szóló szerződés hatálybalépése után hajtották végre Franciaországban.

(92) A francia hatóságok azon érvére válaszul, amely szerint a támogatás azért létező, mert a második banki irányelv átültetési határideje – 1993. január 1-je – előtt fogadták el, a Bizottság hangsúlyozza, hogy ennek az irányelvnek az volt a célja, hogy a hitelintézeti ágazaton belül a letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága szempontjából megvalósítsa a belső piacot. Az irányelvből nem következik, hogy a szóban forgó piac a közvetítői jutalék elfogadása előtt nem állt nyitva a verseny számára, hanem egyszerűen azt feltételezi, hogy

a bankszektorban még fennálltak bizonyos akadályok a letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága előtt. A 2007. május 10-i határozat rámutat, hogy a Livret bleu a likvid banki megtakarítások „piacának” részét képezi, amiből az érintett tevékenység verseny előtti megnyitása következik, és egyetlen tekintetben sem erősíti meg a francia hatóságok azon érvét, amely szerint a szóban forgó tevékenységet csak 1993-ban nyitották meg a verseny előtt. Épp ellenkezőleg, a határozat egy „érett” piac meglétére hivatkozik ⁽⁵¹⁾.

7.2. A támogatás összeegyeztethetősége a belső piaccal

(93) Mivel a szóban forgó intézkedés állami támogatási elemeket tartalmaz, a Bizottságnak elemeznie kell az említett intézkedés belső piaccal való összeegyeztethetőségét.

(94) Az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése értelmében: „az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott [...] vállalkozások olyan mértékben tartoznak a Szerződések szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes az Unió érdekeivel”.

(95) A Bíróság ítélkezési gyakorlata, a Bizottság gyakorlata és a 2005-ös közösségi keretszabály szerint az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése azt jelenti, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével megbízott vállalkozásnak nyújtott állami támogatás a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítható, ha a támogatási intézkedés eleget tesz a következő feltételeknek:

a) a nyújtott szolgáltatás rendelkezik egy általános gazdasági érdekű szolgáltatás jellemzőivel;

b) a vállalkozást az állam legalább egy hivatalos aktussal megbízta ennek az általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak a végrehajtásával;

c) a szükségesség és az arányosság elve teljesül; és

d) a kereskedelem fejlődését nem befolyásolja az Unió érdekeivel ellentétes mértékben.

⁽⁴⁸⁾ A Bíróság C-730/79. sz., Philip Morris kontra Bizottság ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítéletének (EBHT 1980., 2671. o.) 11. és 12. pontja.

⁽⁴⁹⁾ A C-102/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1988. július 13-án hozott ítélet (EBHT 1988., 4067. o.) 19. pontja.

⁽⁵⁰⁾ Lásd a 2007. május 10-i határozat (45) preambulumbekkezdését.

⁽⁵¹⁾ Lásd a 2007. május 10-i határozat (58) és (90) preambulumbekkezdését.

- (96) Az a) és b) feltétel a (81) preambulumbekkezdésben kifejtett okok miatt teljesül.
- (97) A d) feltételhez kapcsolódóan a Bizottságnak nincs olyan információja, amely szerint a Közösségen belüli kereskedelem olyan jelentősen érintett lett volna, hogy a támogatás ne tenne eleget ennek a feltételnek. A 2007. május 10-i határozat különösen azért kérte a Livret bleu kizárólagos forgalmazási jogának megszüntetését, mert a Livret bleu forgalmazásához kapcsolódó különleges jogok a szolgáltatásnyújtás Közösségen belüli szabadságának korlátozását jelentették⁽⁵²⁾. Mindazonáltal a közvetítói jutalék, amennyiben nem adott túlkompensációt a Crédit Mutuelre bízott általános érdekű szolgáltatási feladatért, nem tekinthető úgy, hogy a kereskedelem fejlődését az Unió érdekével ellentétes mértékben befolyásolja.
- (98) A Bizottság következőképp a továbbiakban azt vizsgálja meg, hogy a szükségesség és az arányosság elvét valóban betartották-e, azaz azt, hogy a közvetítói jutalék formáját öltő ellentételezés mértéke nem haladta-e meg a közszolgáltatási kötelezettségek biztosításával összefüggő költségeket, figyelembe véve az ehhez kapcsolódó bevételeket és az e kötelezettségek biztosításából származó ésszerű nyereséget⁽⁵³⁾.
- (99) Az esetleges túlkompensáció hiányának ellenőrzése során (lásd a 7.2.5. alszakaszt) a Bizottság az 1991. szeptember 27-től (lásd a 7.2.1. alszakaszt) a 2005. december 31-ig terjedő időszakra átfogó megközelítést alkalmaz (lásd a 7.2.2. alszakaszt). A Bizottság figyelembe veszi a Livret bleu-höz kapcsolódó valamennyi előnyt, azonban nem számol egy esetleges „költségek alatti eladás hatással”, amelynek a mértékét nem lehetett megállapítani (lásd a 7.2.3. alszakaszt). A Bizottság ésszerű nyereséget vesz figyelembe (lásd a 7.2.4. alszakaszt), többek között a CDC-nél központosított állományok esetében.
- 7.2.1. *A figyelembe vett időszak kezdete 1991. szeptember 27.*
- (100) Az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban a Livret bleu nettó eredményének az esetleges túlkompensáció értékelése céljából alkalmazott számítása magában foglalta a teljes 1991-es év eredményét⁽⁵⁴⁾. Másképp fogalmazva: a szabad felhasználásokból és a közérdekű felhasználásokból származó nettó jövedelmet 1991. január 1-jétől vették figyelembe.
- (101) A (75) és a (76) preambulumbekkezdésben kifejtetteknek megfelelően ebben az ügyben kizárólag a közvetítói jutalék a szóban forgó intézkedés, amelynek az elvét 1991. szeptember 27-én vezették be – ugyanakkor, amikor a Crédit Mutuel megbízták azzal, hogy a szociális lakhatás finanszírozása érdekében a CDC-nél központosítsa állományait. Ezen időpont előtt sem a közvetítói jutalék, sem a CDC-nél történő központosítás nem létezett. A Bizottságnak következőképp ettől az időponttól számítva kell megkezdnie a támogatás arányosságának értékelését.
- (102) Az általános gazdasági érdekű szolgáltatás végrehajtásához kapcsolódó költségek és bevételek tehát nem lehetnek 1991. szeptember 27. előttiak. Másképp fogalmazva: csak a szóban forgó támogatási intézkedés (a közvetítói jutalék) létrehozásától kezdődően lehet figyelembe venni az e támogatással finanszírozott általános gazdasági érdekű szolgáltatás végrehajtásához kapcsolódó költségeket és bevételeket. A Bizottság végezetül úgy ítéli meg, hogy az eljárás kiterjesztéséről szóló határozata következetlenséget tartalmazott, amennyiben a támogatási intézkedést kizárólag az 1991. szeptember 27-én létrehozott közvetítói jutalékra korlátozta, ugyanakkor a Livret bleu takaréketkönyvekből származó nettó jövedelmet az 1991. január 1-jétől 1991. szeptember 27-ig terjedő időszak tekintetében továbbra is figyelembe vette.
- (103) Minthogy a Crédit Mutuel csak éves bontásban tudja közölni a közérdekű felhasználások nettó eredményét, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy 1991. szeptember 27-től 1991. december 31-ig terjedő időszakhoz kapcsolódó nettó eredményt indokolt figyelembe venni a teljes 1991-es év nettó eredményének a megfelelő számú napokra vetítésével, azaz 96:365 arányban. Az 1991-es évre a CDC-nél központosított állományok nettó eredménye teljes egészében figyelembe vehető, mert – ahogyan azt a (101) preambulumbekkezdés kifejtette – ezt a központosítást pontosan 1991. szeptember 27. után vezették be, ezért jellegéből adódóan ennek az eredménynek egyetlen része sem vonatkozik az 1991. január 1-jétől 1991. szeptember 27-ig terjedő időszakra.
- 7.2.2. *A 2005 végéig alkalmazott átfogó megközelítés, majd azt követő éves megközelítés*
- (104) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában éves megközelítés elfogadását javasolta az esetleges túlkompensáció értékeléséhez. Ez a megközelítés a 2005-ös közösségi keretszabályból fakad, és a Bizottság korábbi gyakorlatához képest változást jelent. Míg ugyanis, amikor a 2005-ös közösségi keretszabály elfogadása előtt a Bizottságnak az esetleges túlkompensáció fennállását kellett értékelnie, olyan „átfogónak” nevezhető

⁽⁵²⁾ Lásd a 2007. május 10-i határozat (223) preambulumbekkezdését.

⁽⁵³⁾ Lásd a 2005-ös közösségi keretszabály 14. pontját.

⁽⁵⁴⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (68), (69), (73), (75), (76) és (79) preambulumbekkezdésében szereplő táblázatokat.

megközelítést alkalmazott, amely szerint a túlkompensáció éveivel kapcsolódó összegeket korlátlanul lehetett kompenzálni az alulkompensáció éveivel kapcsolódó összegekkel ⁽⁵⁵⁾.

(105) A 2005-ös közösségi keretszabály 26. pontja értelmében a Bizottság a be nem jelentett támogatásokra az említett keretszabály rendelkezéseit alkalmazza, ha a támogatást a keretszabály az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követően ítélték oda, minden más esetben pedig a támogatás idején hatályban lévő rendelkezéseket. A szóban forgó támogatást évente ⁽⁵⁶⁾ nyújtották és nem jelentették be. A 2005-ös közösségi keretszabályt 2005. november 29-én tették közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*. Következésképp a 2006 előtti időszakra a támogatás odaítélésekor hatályos szabályokat, a 2006. január 1-jétől az intézkedés megszűnéséig, azaz 2008. december 31-ig terjedő időszakra pedig a 2005-ös közösségi keretszabályt kell alkalmazni.

(106) A 2005-ös közösségi keretszabály „éves” megközelítést javasol, amennyiben az esetleges túlkompensációt évente kell kiszámítani oly módon, hogy az éves túlkompensációt ne lehessen átvinni a következő évre, kivéve, ha ez az összeg nem haladja meg az éves ellentételezés összegének 10 %-át ⁽⁵⁷⁾.

(107) A 2005-ös közösségi keretszabály elfogadása előtt azonban, amikor a Bizottság ellenőrizte, hogy a vállalkozás nem részesült-e túlkompensációban a közfeladat

ellátása jogcímén, „átfogó” megközelítést alkalmazott (lásd a (104) preambulumbekendést) ⁽⁵⁸⁾.

(108) Az átfogó megközelítés keretében az egyes években realizált, évről évre halmozott nettó eredmény diszkontálása úgy történik, hogy a minden év január 1-jén Franciaországra vonatkozó referenciáját alkalmazzák ⁽⁵⁹⁾.

7.2.3. Figyelembe vett előnyök

(109) A 2005-ös közösségi keretszabály 17. pontjának első mondata értelmében „a figyelembe veendő bevételnek legalább az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokból származó teljes bevételt tartalmaznia kell”. Az esetleges túlkompensáció hiányának ellenőrzése során tehát a vizsgált időszak alatti közérdekű felhasználások és szabad felhasználások nettó eredményét indokolt figyelembe venni. A Bizottság megítélése szerint ugyanis ez az eredmény a Franciaország által 1991. szeptember 27-től kezdődően a Crédit Mutuel javára – a szociális lakhatás CDC-n keresztüli finanszírozása jelentette általános érdekű szolgáltatás Crédit Mutuel általi végrehajtása keretében – létrehozott bevétel. Ezekkel a felhasználásokkal az analitikus könyvelésben egy külön forrás, a Livret bleu forgalmazásának köszönhetően gyűjtött betétállomány áll szemben. Versenypiaci feltételek között (egy adókörből kivont takarékosági termék különleges forgalmazási joga nélkül) a Crédit Mutuel talán nem tudta volna ugyanekkora költség mellett megszerezni ezt a forrást, így módon a megfelelő felhasználásokat és forrásokat a Livret bleu rendszerének általános struktúrájában kell figyelembe venni. Másfelől maga Franciaország is megerősítette az említett felhasználások, a Livret bleu és a szociális lakhatás finanszírozásának feladata közötti kapcsolatot – azáltal, hogy 1991-től kezdődően az ezekhez a felhasználásokhoz kapcsolódó állományokat a CDC-hez csoportosította át ⁽⁶⁰⁾. Másféleképp fogalmazva: amikor Franciaország 1991. szeptember 27-én megbízta a Crédit Mutuel-t a CDC-nél központosított és a szociális lakhatás finanszírozására szánt betétek gyűjtése jelentette általános gazdasági érdekű szolgáltatással, megerősíti, hogy a Crédit Mutuel-t bízza meg a Livret bleu forgalmazásával. Az utóbbin elhelyezett pénzeszközök felhasználásából származó hasznot tehát ettől az időponttól kezdődően a Crédit Mutuel számára az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásáért biztosított jövedelemnek kell tekinteni.

⁽⁵⁵⁾ Nagyrészt olyan esetekről van szó, amelyekben a közfeladattal megbízott vállalkozások az audiovizuális ágazatban tevékenykedtek (lásd például a France 2 és France 3 televíziós csatornáknak nyújtott állami támogatásokról szóló, 2003. december 10-i 2004/838/EK bizottsági határozatot, HL L 361., 2004.12.8., 21. o.).

⁽⁵⁶⁾ Lásd a 46. lábjegyzetet.

⁽⁵⁷⁾ Lásd a 2005-ös közösségi keretszabály 21. pontját. A Crédit Mutuel azon évről válaszul (lásd a 26. lábjegyzetet), amelyben átfogó megközelítést alkalmazását kéri a 2005-ös közösségi keretszabály 21. pontjának második és harmadik mondata értelmében, amelyek szerint abban az esetben, ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatások költségei egyik évről a másikra jelentősen változnak, egyes években szükség lehet a 10 % fölért túlkompensációra; a Bizottság emlékeztet arra, hogy a 21. pont negyedik mondata értelmében „az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetéséhez [...] szükséges túlkompensációt a tagállamnak meg kell indokolnia „a Bizottságnak küldött értesítésben” (kiemelés a szerzőtől). Márpedig a szóban forgó intézkedést egyáltalán nem jelentették be a Bizottságnak, amely úgy ítéli meg, hogy a Crédit Mutuel nem indokolt meg egy nagyon különleges helyzetet, amely – egyes konkrét évek vonatkozásában – rendkívüli módon indokoltá teszi a 10 % fölért túlkompensáció engedélyezését.

⁽⁵⁸⁾ Lásd például a France 2 és France 3 televíziós csatornáknak nyújtott állami támogatásokról szóló, 2003. december 10-i 2004/838/EK bizottsági határozatot (HL L 361., 2004.12.8., 21. o.).

⁽⁵⁹⁾ Lásd az állami támogatások visszatérítése esetén 2007. január 1-jétől a 25 tagállamban alkalmazandó kamatlábakról és referencia/diszkont rátákról szóló bizottsági közleményt (HL C 317., 2006.12.23., 2. o.). Lásd még a következő internetes oldalt: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html

⁽⁶⁰⁾ Lásd a (39) preambulumbekendést.

- (110) A panaszos és más hatóságok, illetve szervezetek (a Conseil de la concurrence, parlamenti képviselői jelentések, illetve kutatási szervezetek⁽⁶¹⁾) úgy ítélik meg, hogy a Livret bleu kizárólagos forgalmazási joga „költségek alatti eladás hatást” váltott ki azáltal, hogy lehetővé tette a Crédit Mutuel számára egy olyan ügyfélkör odavonzását és hűségessé tételét, amelynek a Livret bleu-n kívül más banki termékeket is értékesített. A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában nem zárta ki, hogy a Livret bleu a „költségek alatti eladás hatást” révén közvetett jövedelmet realizálhatott⁽⁶²⁾, ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy ez a jövedelem addig nem volt számszerűsíthető⁽⁶³⁾.
- (111) Ezen ügy vizsgálatának végén a Bizottság megállapítja, hogy ha a „költségek alatti eladás hatást” fennállása nem is zárható ki, a Bizottság által gyűjtött adatok jelen esetben nem teszik lehetővé, hogy kellő megalapozottsággal számszerűsítse a „költségek alatti eladás hatást”.
- (112) A panaszosok által benyújtott dokumentumok feltételezik „költségek alatti eladás hatások” felmerülését, de hivatalosan nem bizonyítják azok fennállását, és még kevésbé tudják pontosan értékelni e hatások pénzügyi kihatását.
- (113) A Glais társaság tanulmányai kapcsán (lásd az (52) és az (53) preambulumbekendést) a Bizottság azt az észrevételt teszi, hogy a Crédit Mutuel joggal állíthatja, hogy ezek a statisztikai elemzések semmiféle bizonyítékot nem szolgáltatnak a számszerűsíthető „költségek alatti eladás hatásra”.
- (114) A panaszosok észrevételeiben három szubjektív értékelést javasoltak. Először is tekintettel arra, hogy a többi bank 1 % jutalék ellenében ajánlotta fel a Livret bleu forgalmazását, a panaszosok a „költségek alatti eladás hatást” közelítő nagyságrendjére oly módon tettek javaslatot, hogy kiszámították a Crédit Mutuel által felszámított jutalék szintje és az említett 1 % közötti különbséget (amely 0,3 %), ami mintegy évi 300 millió FRF-nak felel meg. Semmi sem teszi lehetővé azonban annak bizonyítását, hogy a Crédit Mutuel versenytársai a figyelembe vett időszakban ugyanolyan feltételekkel láthatták volna el ezt a feladatot az említett 1 %-os díjazási szint mellett. Ezenkívül az első érv nem a „költségek alatti eladás hatást” bizonyítja, hanem láthatóan azt állítja, hogy a Crédit Mutuel túlkompensációban részesült, ami – ahogyan bizonyításra kerül – nem merült fel. Semmi sem teszi lehetővé annak bizonyítását, hogy a „költségek alatti eladás hatást” a közvetítői jutalék és a Crédit Mutuel versenytársai által a Livret bleu forgalmazásáért beszedni tervezett, feltételezett minimális jutalék különbségének felel meg.
- (115) A panaszosok által javasolt második módszer szerint a „költségek alatti eladás hatást” a Crédit Mutuel piaci részesedéseinek növekedése függvényében mérik. Ez az értékelési módszer azért nem fogadható el, mert azon a feltevésen alapul, hogy a piaci részesedések megszerzése kizárólag a Livret bleu-nek tulajdonítható, ezt a feltevést azonban tényszerű információ nem támasztja alá.
- (116) A kizárólagos forgalmazási jog harmadik értékelése a Livret bleu adókörből való kivonása miatti adóbevételkiesésen alapul. Ha a Crédit Mutuel oly módon kívánt volna – adókörből való kivonás nélkül – takarékbetétkönyvet forgalmazni, hogy a betétesek adóügyi helyzetétől függetlenül a Livret bleu-ével azonos nettó hozamot kínál, a betétesek által (esetlegesen) fizetett elméleti adó összegével megegyező alternatív költséget viselt volna ténylegesen. A panaszosok szerint az 1991–1997 közötti időszakban felhalmozott, 4,5 milliárd FRF nagyságrendű adókedvezmény úgy tekinthető, hogy a Crédit Mutuel számára ugyanekkora összegű előnyöket hozott. Ez az érvelés azért nem vehető figyelembe, mert a Crédit Mutuel nagy valószínűséggel nem ugyanilyen feltételek mellett forgalmazta volna a Livret bleu-t, ha teljes egészében viselnie kellett volna az adókörből való kivonás költségét, amely ráadásul közvetlenül kedvezett a tagoknak.
- (117) A szóban forgó esetleges előnyök nehezen bizonyíthatók és számszerűsíthetők. A Livret bleu-ből származó közvetlen gazdasági előny a Livret bleu könyvelése alapján közvetlenül mérhető. A Livret bleu révén szerzett hűséges ügyfelek számára értékesített egyéb termékekből és szolgáltatásokból származó gazdasági előny azonban akkor lenne megfigyelhető ezeknek az egyéb termékeknek az analitikus könyvelésében, ha közvetlenül meg lehetne különböztetni a Crédit Mutuelhez a Livret bleu révén szerzett hűséges ügyfelek vagy odavonzott ügyfelek számára értékesített termékeket a Crédit Mutuelhez más okból érkezett ügyfeleknek értékesített termékektől, amely eset nem áll fenn. Ezen okokból kifolyólag a Bizottság tanácsadója a Livret bleu-ből származó összes gazdasági előny értékeléséhez alkalmazott számviteli módszert követve nem tudta értékelni az esetleges „költségek alatti eladás hatást”.

⁽⁶¹⁾ Lásd többek között a Conseil de la concurrence egyik véleményét (1996. szeptember 17-i 96-A-12. sz. vélemény, 8. o.), Alain Lambert szenátor tájékoztató jelentését (1996. október 30-i 52. sz. jelentés, 72. o.) és Nathalie Daley, a CERNÁ ipari gazdaságtani központ munkatársa tanulmányát (*La banque de détail en France: de l'intermédiation aux services* [A lakossági banki tevékenység Franciaországban: a közvetítéstől a szolgáltatásokig], 2001. február, 9. o.).

⁽⁶²⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (52) és (53) preambulumbekendését.

⁽⁶³⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (67) preambulumbekendését: „A Livret bleu kizárólagos forgalmazásához kapcsolódó esetleges eredmény nem volt számszerűsíthető”.

(118) A Bizottság tanácsadójának a „költségek alatti eladás hatás” kifinomultabb értékelésére tett kísérletei sikertelenek voltak. A Bizottság következőképp úgy ítéli meg, hogy az esetleges túlkompensáció hiányát ellenőrző számítás során nem tudja figyelembe venni a „költségek alatti eladás hatásnak” tulajdonítható esetleges előnyt.

7.2.4. Az ésszerű nyereség kiszámítása

(119) Az általános gazdasági érdekű szolgáltatással megbízott vállalkozás túlkompensációja hiányának ellenőrzése során ésszerű nyereség figyelembevétele indokolt⁽⁶⁴⁾. A 2005-ös közösségi keretszabály kimondja, hogy „az »ésszerű nyereség« a saját tőkehozamnak az a mértéke, amely figyelembe veszi a vállalkozást érő kockázatot vagy kockázatmentességet [...]. Ez a mérték általában nem haladhatja meg az érintett ágazat utóbbi években mért átlagát.”⁽⁶⁵⁾

(120) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban⁽⁶⁶⁾ úgy ítélte meg, hogy a közérdekű felhasználásokra és a szabad felhasználásokra az ezekhez kapcsolódó saját tőke átlagosan 6 %-ának megfelelő ésszerű nyereséget célszerű alkalmazni. Ez az évről évre változó, és átlagosan 6 %-os arány a Crédit Mutuel által eredetileg javasolt jövedelmezőségi rátának felel meg: a Crédit Mutuel a saját tőke költségeként az adott év során ténylegesen kiosztott osztalékösszegeket vette figyelembe. E határozatban az esetleges túlkompensáció hiányának ellenőrzése keretében az ésszerű haszon figyelembevétele kapcsán a Bizottság a szabad felhasználások és a közérdekű felhasználások tekintetében nem távolodik el az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatban már alkalmazott, a 7.2.5. szakaszban ismertetett megközelítéstől.

(121) A Bizottság az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatában⁽⁶⁷⁾ azonban úgy ítélte meg, hogy ezt az ésszerű nyereséget nem kell alkalmaznia a CDC-nél központosított betétekre, amennyiben azoknak nincs saját tőke-költsége a prudenciális szabályozás szempontjából, mivel ezeket a betéteket a Crédit Mutuel nem fekteti be, hanem egyszerűen a CDC-hez csoportosítja át. Márpedig prudenciális szempontból a CDC-nél központosított állományokhoz kapcsolódó hitelkockázat az állammal (a

Francia Köztársasággal) szembeni kitettséggel megegyezőnek tekintendő, azaz a kockázatsúlyozás értéke nulla, és következőképp úgy tekintendő, hogy nem igényel saját tőkét.

(122) A CDC-nél központosított állomány kapcsán az ésszerű nyereség figyelmen kívül hagyása azzal járna, hogy az összes ésszerű nyereség (egyrészt a közérdekű felhasználásokhoz és a szabad felhasználásokhoz kapcsolódó ésszerű nyereség, másrészt a CDC-nél központosított állományhoz kapcsolódó ésszerű nyereség) 1991-től 1999-ig csökken, majd 2000-től, a teljes állomány CDC-nél történt 1999-es központosítását követően teljes egészében megszűnik⁽⁶⁸⁾.

(123) A francia hatóságok az eljárás kiterjesztéséről szóló határozatra válaszul küldött, az észrevételeiket bemutató, 2006. szeptember 1-jei levelükben megerősítették, hogy a CDC-nél központosított pénzeszközök nem tartalmaztak szabályozói saját tőkét. Mindemellett a francia hatóságok szerint „tekintettel arra, hogy az európai szolvenciamutató alkalmazása a teljes állomány CDC-nél történt 1999-es központosításától kezdődően nem helytálló, a Crédit Mutuel a Livret bleu-höz kapcsolódó ésszerű nyereség kiszámításához a – többi takarékosági termék és forrás költségére vonatkoztatva kiszámított – saját tőke-költség [felvételét javasolja]”. A Bizottság ezt a megközelítést nem tartja kielégítőnek, mivel a CDC-nél központosított forrásokra a Crédit Mutuel – Livret bleu-től teljesen független – egyéb eszközeinek átlagos tőke-szükségletétől függő szabályozói tőke-szükséglet mester-séges alkalmazását eredményezi.

(124) A szabályozói saját tőke-szükséglet hiánya ugyanis arra világít rá, hogy nem merül fel hitelvesztés-kockázat; ez a helyzet a CDC-nél központosított állományok esetében is. A CDC javára végzett betétgyűjtési tevékenység (a hónapon belüli kockázat kivételével) likviditási kockázatot sem jelent, és a lejáratú transzformációban rejlő kockázattal sem kell számolni, mivel a CDC-hez átcsoportosított összeget a betétek alakulása függvényében havonta kiigazítják, és a CDC által fizetett kamatot azonnal átutalják a betéteseknek. Következőképp biztos, hogy ez az általános gazdasági érdekű szolgáltatás alacsony szintű kockázatot jelent a Crédit Mutuel számára. Léteznek ugyanakkor bizonyos egyéb kockázattípusok, például a működési kockázat, a gazdasági kockázat (az a kockázat, hogy a díjazás szintje nem fedezi a felmerült költségeket), a jogi kockázat és a hírnév kockázat. Másfelől egyéb banki tevékenységek – például a kölcsönösen megosztott pénzeszközök forgalmazása, a vagyonkezelés vagy a pénzügyi termékek (például részvények és kötvények) értékesítése – nem vesznek igénybe szabályozói saját tőkét, de ennek ellenére igen jövedelmezőek. Nincs tehát közvetlen kapcsolat

⁽⁶⁴⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat (48) preambulumbekendését és a 2005-ös közösségi keretszabály 14. pontját, amely a következőképpen rendelkezik: „Az ellentételezés mértéke nem haladhatja meg a közszolgáltatási kötelezettségek biztosításával összefüggő költségeket, figyelembe véve az ehhez kapcsolódó bevételeket és a kötelezettségek biztosításából származó ésszerű nyereséget” (kiemelés a szerzőtől).

⁽⁶⁵⁾ Lásd a 2005-ös közösségi keretszabály 18. pontját.

⁽⁶⁶⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat 1. mellékletének 2. szakaszát, a (124)–(137) preambulumbekendést.

⁽⁶⁷⁾ Lásd az eljárás kiterjesztéséről szóló határozat 1. mellékletének 2. szakaszát, a (132) preambulumbekendést.

⁽⁶⁸⁾ Lásd a (39) és a (40) preambulumbekendést.

a – nem konkrétan egy-egy tevékenység jövedelmezőségének értékelését célzó prudenciális szabályok alapján kiszámított – szabályozói saját tőke felhasználása és a tevékenységtől várt nyereség között.

- (125) Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy jelen esetben, amennyiben a Bizottság engedélyezi a Crédit Mutuel számára, hogy a CDC-nél központosított állományrészért ésszerű nyereséghez jusson, elismeri, hogy e nyereség megfelelő szintjének meghatározása összetett gazdasági értékelést foglal magában. A Livret bleu ugyanis a takarékosági termék és a folyószámlák jellemzőit ötvöző, nem tipikus banki termék, amelynek a gyűjtött állományait egy hatóságnál központosítják. Nem léteznek tehát közvetlenül összehasonlítható termékek, amelyek tájékoztatást adhatnának a hasonló tevékenységért járó ésszerű nyereségről.
- (126) A Livret bleu-vel kellően összehasonlítható termék hiányában a Bizottság úgy véli, hogy jelen esetben két olyan mutatót alkalmazhat, amelyek lehetővé teszik

annak értékelését, hogy a CDC-nél központosított állomány esetében egy adott nyereség ésszerűnek tekinthető-e. Ez a két mutató a következő:

- a) a francia bankszektor haszonkulcsa, azaz az adózás előtti eredmény és az árbevétel hányadosa (jelen esetben a bankok árbevételét működési eredményük jelenti). A francia bankszektor számadatainak a figyelembe vett időszakra (1991. szeptember 27-től 2008 végéig) történő alkalmazásával a haszonkulcs évente átlagosan 23 %;
- b) a francia bankszektor megtérülési rátája, azaz az adózás előtti eredmény és az eszközök összegének hányadosa. Az átlagos éves megtérülési ráta a figyelembe vett időszak egészében 45 bázispont (0,45 %).

- (127) A következő táblázat ⁽⁶⁹⁾ a francia bankszektor haszonkulcsát és megtérülési rátáját mutatja be az 1993–2008 közötti időszakban (1993 előtti adatok nem állnak rendelkezésre):

⁽⁶⁹⁾ A táblázat adatai a Bankfelügyeleti Bizottságtól (Commission Bancaire) származó adatokon alapuló számítások eredményei: http://www.banquedefrance.fr/fr/supervi/analyses_comparatives/analyses_comparatives.htm

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 (**)
Adózás előtti eredmény (*)	15,2	2,7	25,0	41,0	67,5	14,4	19,8	22,5	24,6	23,5	23,4	29,6	31,3	46,2	34,3	- 4,4
Működési eredmény (*)	362,4	335,4	345,6	356,1	375,3	60,8	64,6	70,5	74,9	77,0	80,6	83,5	89,5	104,1	98,0	79,1
Haszonkulcs	4,2 %	0,8 %	7,2 %	11,5 %	18 %	23,7 %	30,6 %	31,9 %	32,8 %	30,6 %	29,0 %	35,5 %	35,0 %	44,4 %	35,1 %	- 5,6 %
Átlagos haszonkulcs	22,8 %															
Eszközök (*)	Nem áll rendelkezésre	16 333	17 216	18 291	19 894	3 052	3 394	3 452	3 783	3 793	3 960	4 390	5 275	6 041	7 061	7 699
Megtérülési ráta	Nem áll rendelkezésre	0,02 %	0,15 %	0,22 %	0,34 %	0,47 %	0,58 %	0,65 %	0,65 %	0,62 %	0,59 %	0,68 %	0,59 %	0,77 %	0,49 %	- 0,05 %
Átlagos megtérülési ráta	0,45 %															

(*) Az összegek 1998 előtt milliárd FRF-ban, azt követően pedig milliárd EUR-ban értendők.

(**) A 2008-ra vonatkozó adatok becslések.

(128) A CDC-nél központosított betétek gyűjtésére irányuló tevékenység tekintetében a Crédit Mutuel haszonkulcsának és megtérülési rátájának kiszámításához a Bizottság a következő értékeket alkalmazza:

a) a haszonkulcs nevezőjéhez a CDC-nél központosított betétek gyűjtése tekintetében befolyt bevételek, azaz a közvetítói jutalék éves összege;

b) a megtérülési ráta nevezőjéhez a CDC-hez átutalt betétek;

c) a számláló, azaz az adózás előtti eredmény esetében a Bizottság szerint azzal, ha ésszerű haszonként a CDC-nél folytatott betétgyűjtési tevékenységre 4,2 %-os haszonkulcsot, azaz a CDC-től kapott közvetítói jutalék 4,2 %-ának megfelelő adózás előtti eredményt vesz figyelembe, a Crédit Mutuel nem részesül túlkompensációban (lásd a (132) preambulumbekendésben található táblázatot).

(129) A második mutató (a megtérülési ráta) kapcsán a Bizottság megjegyzi, hogy amennyiben a CDC-nél központosított betétek gyűjtésére irányuló tevékenység vonatkozásában 5 bázispontos megtérülési rátát vesz figyelembe ésszerű haszonként, azaz ha a CDC-hez átutalt betétek teljes összegének 0,05 %-ával egyenértékű adózás előtti eredményt vesz figyelembe, abból az következik, hogy a Crédit Mutuel a figyelembe vett időszakban nem részesült túlkompensációban a Livret bleu kezelé- séért.

(130) A 2005-ös közösségi keretszabály szerint az ésszerű nyereség nem haladhatja meg az érintett ágazat érintett időszakban mért átlagát. A 4,2 %-os haszonkulcs engedélyezése a bankszektor átlagos haszonkulcsának (22,8 %) kevesebb mint egyötödét jelenti. Mivel – ahogyan azt a (124) preambulumbekendés kifejti – a CDC-nél közpon- tosított betétek gyűjtésére irányuló tevékenység alacsony kockázatú és következésképp alacsony hozamú tevé- kenység, a Bizottság megítélése szerint a 4,2 %-os haszonkulcs nem nyilvánvalóan túlzott mértékű, és jelen esetben tekinthető ésszerű nyereségnek.

(131) Hasonlóképpen, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a CDC- nél központosított állományok esetében egy 5 bázis- pontos nyereség figyelembevétele ésszerűnek tekinthető a francia bankszektor figyelembe vett időszak alatti, átlag-osan 45 bázispontos megtérülési rátájának ismeretében, és egy jelen esetben nem nyilvánvalóan ésszerűtlen nyere- ségnek tekinthető nyereség alacsony és konzervatív küszöbértékét jelenti. Ezen túlmenően ez az alacsony nyereségszint megfelelően tükrözi a Crédit Mutuelnél a CDC számára folytatott betétgyűjtési tevékenysége esetén felmerülő kockázat szintjét, amely – a (124) preambu- lumbekendésben foglaltaknak megfelelően – alacsony.

7.2.5. A túlkompensáció hiányának ellenőrzése

(132) A fenti megfontolások alapján a Bizottság a 7.2.1–7.2.4. alszakaszban kifejtett módszerek megfelelően ⁽⁷⁰⁾ a túlkompensáció hiányára vonatkozó ellenőrzést végzett, amely az alábbi táblázat mutat be:

(millió EUR-ban)

Év	KOMPEN- ZÁCIÓ Közvetítói jutalék (évente)	TÚLKOMPENZÁCIÓ VAGY ALULKOMPENZÁCIÓ	
		Átfogó megközelítés (*) (2005 végéig)	Éves megközelítés (**) (2006-tól kezdődően)
1991 (1991. szeptember 27- től 1991. december 31-ig)	1,5	43,8	Nem alkalmaz- ható (az átfogó megközelítést 2005-ig alkal- mazták, lásd a 7.2.2. alsza- kaszt)
1992	9,1	125,1	
1993	16,8	184,0	
1994	36,6	127,3	
1995	59,5	114,5	
1996	74,7	107,8	
1997	82,3	88,4	
1998	118,9	92,0	
1999	188,9	98,3	
2000	188,2	106,3	
2001	181,9	91,3	
2002	187,8	76,3	
2003	197,7	61,2	
2004	204,4	45,7	
2005	196,7	15,0	
2006	(...)		– 39,1

⁽⁷⁰⁾ Az 1992–2008 közötti időszakra a következő referenciaráták alkalmazására kerül sor: 10,61; 11; 8,93; 7,94; 8,22; 7,01; 5,83; 4,77; 5,7; 6,33; 5,06; 4,8; 4,43; 4,08; 3,7; 4,62; 5,19.

(millió EUR-ban)

Év	KOMPENZÁCIÓ	TÚLKOMPENZÁCIÓ VAGY ALULKOMPENZÁCIÓ	
		Átfogó megközelítés (*) (2005 végéig)	Éves megközelítés (**) (2006-tól kezdődően)
2007	(...)		- 24,3
2008	(...)		- 6,1

(*) Halmozott és diszkontált nettó eredmény, millió EUR-ban, a közvetítói jutalék, a nettó eredmény (a költségek és a bevételek különbsége), a CDC-nél központosított állomány, a szabad felhasználások és a közérdekű felhasználások figyelembevételével, továbbá a CDC-nél központosított állomány esetében 5 bázispontos ésszerű nyereség, valamint a közérdekű felhasználásokhoz és a szabad felhasználásokhoz rendelt saját tőke átlagosan 6 %-át jelentő ésszerű nyereség bevezetésével (lásd a 7.2.1–7.2.4. alszakaszt).

(**) Nem halmozott és nem diszkontált nettó eredmény, millió EUR-ban, a közvetítói jutalék, a nettó eredmény (a költségek és a bevételek különbsége), a CDC-nél központosított állomány, a szabad felhasználások és a közérdekű felhasználások figyelembevételével, továbbá a CDC-nél központosított állomány esetében 5 bázispontos ésszerű nyereség, valamint a közérdekű felhasználásokhoz és a szabad felhasználásokhoz rendelt saját tőke átlagosan 6 %-át jelentő ésszerű nyereség bevezetésével (lásd a 7.2.1–7.2.4. alszakaszt).

(133) Megállapítható, hogy 2005 végén a túlkompensáció (15 millió EUR) alacsonyabb, mint a 2005. évi ellentételezés 10 %-a (196,7 millió EUR). A 2005-ös közösségi keretszabály 21. pontja értelmében ez az összeg átvihető a következő évre. A végeredmény 2008 végén, a figyelembe vett időszak egészére vetítve –6,1 millió EUR összegű alulkompensáció.

(134) A Bizottság tehát levonhatja azt a következtetést, hogy a közvetítói jutalék nem biztosított túlkompensációt a

Crédit Mutuel számára az 1991. szeptember 27-től 2008 végéig rábizott általános gazdasági érdekű szolgáltatásért.

8. KÖVETKEZTETÉS

(135) A Bizottság megállapítja, hogy a Francia Köztársaság az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének rendelkezéseit megsértve jogellenesen hajtotta végre a szóban forgó intézkedést. A támogatás azonban az EUMSZ 106. cikkének (2) bekezdése értelmében a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető, mivel az állam által folyósított ellentételezés nem haladta meg a közszolgáltatási kötelezettségek végrehajtása tekintetében felmerült költségek fedezéséhez szükséges mértéket, figyelembe véve a kapcsolódó bevételeket, valamint a szóban forgó kötelezettségek biztosításából származó ésszerű nyereséget.

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Francia Köztársaság által a Crédit Mutuel javára – a Crédit Mutuel közérdekű felhasználásainak meghatározásáról szóló, 1991. szeptember 27-i rendelet alapján – nyújtott állami támogatás összeegyeztethető a belső piaccal.

2. cikk

Ennek a határozatnak a Francia Köztársaság a címzettje.

Kelt Brüsszelben, 2011. május 24-én.

a Bizottság részéről

Joaquín ALMUNIA

alelnök